Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 10 МАРТ, 1987 ШУ. ★ № 30 (7376). ★ Мах 3 кеп.

ПЯТИЛЕТКА ШИН ШЕРА ПЛАН—ОКТЯБРА 70 ШУ ДУЗАШ!

ЯХЬА ДНЕВНИК

ЛаьрхІар кхоачашду

Пятилетка шоллагІча шера тІайнйца доккхий социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдара беркате къахьегаш ба «Магобекнефть» НГДУ мехкдаьттахой. Цар бизза пайда ийбу балха ханах, къаьнача фонда скважинех, хьадоаккха мехкдаьтта дукхагІа хилийтара чакхйоах дукха организационно - технически мероприятеш. Цудухьа шоаш укх шера тІайнйца декхараш тІехкхоачашдеш хьабоагІа уж. Хьалхарча шин бетта планагІа лаьрхІачул совгІа цар даьккхад 2100 тонн мехкдаьтта, заданел совгІа маьхалъяьккхай 95 эзар сом мах бола товарни продукци.

Къахьегама овсарле лакхъяра шин бетта план 17,8 процент тІехкхоачашъяьй НГДУ коллективо. ХІаьта заданел совгІа мел даьккха «Іаьржа дошув» духхьал из лакхъяра чотагІа даьккхад.

Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузача цІейна сийленца нахъабахара яьржача социалистически яхье хьалха латт укхаза Газиев Каит Юсуповичи Мамцов Василий Васильевичи керте латтача промыслай коллективаш. Ерригача управлене планал совгІа даьккхача мехкдаьттах дукхагІдар цар даьккхад.

* * *

Къаьстта дика къа а хьегаш, шоаш укх шера тІанйца декхараш толамца кхоачашдеш ба «Агропромстрой» объединене Грозненски аьшкбетона конструкцей завода болхлой. Продукци маьхалъяккхара шин бетта план, потребителашта поставкаш яра договорни декхараш а тІехьа дІалаьрхІача, бІаь процент кхоачашъяьй цар. Паччахьалкхен планагІа лаьрхІачул совгІа арахийцар 85 эзар сома маьха товарни продукци, цу даькъе 422 кубически метр аьшкбетона изделеш а йолаш. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 107 процент кхоачашъяьй завода коллективо.

Деша дай бац

Укх юбилейни шера шоаш тІанйцача социалистически декхарий цхьаккха пункт кхоачашъеш бац Грозненски кондитерски фабрика болхлой. Цул совгІа уж лоархІабац паччахьалкхен планах а. Товарни продукци арахецара даькъе царна тІаднсад 27 эзар сома маьха паччахьалкхен декхар. Къахьегама овсарле лакхъяра шин бетта задани 97,1 процент мара кхоачашъяьяц. Иштта во да кхы мел дола технико-экономически хьокхамаш а.

Шоаш тІанйцача декхарех меттел паччахьалкхен планах а лоархІа ца беш къаьстта эсала болх беш ба Бислиева Асма, Мунаев Шамхан, Хасусв Адам керте латтача участкай кондитераш.

СЕЯЛКАШ—КХАШКА

РЕПОРТАЖ

«БІаьстан дено шера кхоаб», оалаш да. Уж дешаш дага а кхоабаш, кхашка болх бе йиш хулийтача хІара сахьатах ма хулла дукхагІа пайда эца гІерташ ба хІанз Ачхой-Мартановски района «Урожайный» совхоза кхаш леладераш.

Тхо да цар моша горошек дІаювча. Ши трактор лел кхай тІа. Уж лелаеш ба механизатораш къона Ахмадов Эльдерхани къахьегама ветеран Газбиев Абумуслими. Сеялкаш тІа латташ ба Мугашев Іали, Керимов Джабраьил, Эделгериев Махьмад. Механизатораш ба уж а. ХІаьта хІанз шоай техникаца бе болх боацандаь, горошек дІае новкъостал деш ба. Белгалдаккха доагІа, Мугашев Іали шийн интернациональни декхар кхоачаш а даь, Афганистанера дукха ха йоаццаш цІавенилга.

— Тха коллектив подрядагІа болх беш я, — дувц уж механизатораш юкъебоагІача бригада кулгалхочо Цацаев Масуда. — Цудухьа юртбоахама культураш кхеярга дІадодар ма хулла лохде гІерташ, хІара механизатороший трактор лелаярал совгІа, мукъа волча хана бригаде эша кхытайпа балхаш а ду.

Шаьрача кхай тІа тайжа лел Газбиева агрегат. Из чакхъяьннача горошека ги мел нийса дуж хьож тхо. Ах бІаь метр гаргга никъ бича лаьтта Іодежа ги бІаргадайнзар тхона. Деррига а агротехнико дІа ма деххара 4—6 сантиметр кІоарга дуж.

— Минеральни, органически удобренешца хьаьн а деш, макхаш даьха, культиваци, планировка яь укх шера баьцадаарашта хьакъоастадаьча лаьттах 80 процент дІаде мара ца дезаш. Іай кийчдир оаха, — йоах совхоза директора Гиреев Султана. — ХІаьта Іай кийчдаьр тІехьагІа йоачано хьалсовсадийя кІаьда хул, кхы тІа а цамцадаккхара дІаделехьа дай макхаш даха мара ца дезаш. Иштта цу тІа дІадийна баьцадаараш, ги нийса дужаш хиларах, дуккха дикагІа хьувкъ.

Моша горошек укх шера 260 гектара тІа дІаюврйолаш я цу совхозе. ХІаьта план 50 центнер йолаш, хетолгашца дІалаьрхІача 51 центнер чуя декхар тІайнйцад.

— Из культура кхеяра дикка опыт йолаш ба тха механизатораш. Цудухьа тІаьнначул тІехьагІа, лурчогІа санна ша теха хІалак ца йой, кхы а дукхагІа чуэцаргхиларах шеко яц, — йоах Гиреева. — ХІаьта цу шера хаоттамо иштта новкъарле яр бахьан долаш 411 эзар сома зе хилар боахама. Бакъда, соахка из декхар а токхаш, 301 эзар сома цІена пайда бир тха коллективо, хІаьта укх шера 500 эзар сом бе лаьрхІад.

Цхьа юкъ яьлча Газбиева тхона гаьна йоаццаш соцаю шийн агрегат.

— Сеялкашка ги кхоачаденнад, — йоах Цацаева.

Кхай йисте латтача лафета тІара хьанйдеш ги сиха чудохк сеялкашка механизатораша Бекмурзаева Іайшатен Барзукаев Вахаси.

— Балхацара безам совбаккхара оттаьча мероприятешка хьежжа, кхаь дийнахьа бачча балха итогех норма тІехкхоачашйича, баьцадаараш дІадувча дакъа лоацача кхаш леладерех хІараннена пхийтт-пхийтта сом преми лу, — йоах Гиреева. — Селхан, норма 30 гектар йолаш, 43 гектар дІайийра хІанз укхаза боахкачар. Тахан из цифра кхы а лакхагІа хила тарлу. ХІана аьлча, хІанз шийтта сахьат мара доалаш мича латт вайна. ХІаьта ІуйрІйна денз 24 гектар дІае кхоабаьб уж.

Хьувкъам алсамбаккха, цунга дІадодар лохде йиш хулийтача таронех пайда эцара хадданза йоакхо ю совхозе. Масала, моша горошек астрахански технологех «Альфа», «Вега», «Адельгульский» — кхаь сортех дІаюв. Эггара хьалха «Альфа» кхач, цул тІехьагІа «Вега», тІаккха «Адельгульский» сортах яр. Цу гІулакхо йиш хулийт боа ца беш хьувкъам цІена а шийн ханнахьа а чуэца.

— Цхьан сортах дІаювш яларе, — йоах Гиреева, — цхьаннахьара чунйца яккхалехьа, вокх кхай тІара яр боарамал тІехь кхаьча а кхаьча, чуэцача хана хетолгашкара Іолегаш ахaнел дукхагІа йола горошек кхай тІа юсаргьяр. Иштта из хиннад тхона цкъа.

Цхьа ха яьлча заправка ю машин ера кхай тІа. Из бІаргаяйча цунна шоай агрегаташ хьатІайоалаю Газбиевеи Эльдерхановеи.

— Делкъа ха хьатІакхаьчай вайна, — аьлар Гиреева, сахьата тІа а хьежа.

Кхай тІа заправщик Алимханов Шиссен техобслуживани еш вола мастер-наладчик Ибрагимов Султани мара ца вусаш, берригаш бригада столове болх. Юхебисараш дІахо болх бара техника кийчъе отт.

— Помидораш, кхы тайпа баьцадаараш дІадера дай макхаш доахаш лаьтташ кийчдеш тахан кхы а бархІ агрегат я тха кхашка болх беш. Уж лелаерашта юкъе нормаш хадданза тІехкхоачашъеш къахьег Хиназов Сайд-Ахьмада, Асхабов Салахьа, Ханкаров Іале, кхычар, — аьлар Гиреева, тхо бригада стане долхаш. — Цхьабакъда цу агрегатех цаІ ехача, сиха цунна эшар де йиш йолаш дац тхо «техпомощь» машин йоацаш. Из лургъя яхаш дувца ши шу да. Цхьабакъда, цунах гІулакх хулаш дац. Соахка хІара гектара тІара 51 центнер ялат чу а ийца, паччахьалкхенна из дІадалара кхо план йир оаха. Республикански яхьа условешка хьежжа, из толам баккхарах грузовой кхоъи УАЗ яхар цаІи йиъ машин яла оттадаьдар боахама. Цхьабакъда, царна метта хьажкІаш чуэцаш йола комбайн елар. Эггара сакъердамегІа дар да, оаха хьажкІаш кхееш йоаццаше а тхона из ялар. Цул совгІа, ца эшпаше а енна коартолаш дІаювши уж чуэцаши йола шиагрегат а я тхога.

Баьцадаарашта басар деча, уж чуэцача хана нах дІахьа кхувлара кхыча боахамашкара кхувлача машинех хІара шера кІезгагІа дале а 200 эзар сом лу цу совхоза...

Баьццара горошек йоацаш, кхы а 557 гектара тІа тайп-тайпара баьцадаараш кхедеш хургда цу боахаме укх шера, масала, 300 гектар помидораш, 50—хох, 60 — сьмарсаькх, кхыяраш. Уж культураш дезала подрядагІа лелаергъя. ХІанззе а договораш оттадаьд царна доал дергдолча пхи бІаь гаргга дезалца. Соахка 260 саг мара вацар цу хьисапе болх беш. Безам бараш тІакхийтар цхьаболча гектарникаша соахка баьча балхах ийца ахча бІаргадайча. Масала, дІадахача шера дезала подрядагІа болх беш хІара гектара тІара 473 центнер помидораш чунйцача Хаджиева Хаттийна, хІаьта 462 центнер— Абдаева Розийна, 354 центнер яьккхача Дубаева Шукрана тІеххьара итог яьчул тІехьагІа 4 эзар сом гаргга делар. Кхо эзар сом ца эцаш наггахьа мара висанзар помидораш лелаяьчарех.

— Укх шера керда хІама юкъедоаладаьд оаха, — йоах Гиреева. — Планал совгІа кхедаьча баьцадаарех 15 процент, безам бар де йиш йолаш, уж кхедаьрашта дІалургдолаш да.

Бригада стане дІакхаьчача хІама юаш багІар механизатораш. Геттара раьза бар шоашта повараша Магомадова Луизасеи Гездуева Табарикеи кийчбаьча кхачанна:

— Укх шера планагІа паччахьалкхенна 11,5 эзар тонн баьцадаараш дІадала дезача, оаха лаьрхІад 11,6 эзар тонн дІадала. Цул совгІа, карарча пятилетка шин шера план Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача дийнахьа кхоачашъе дош а деннад. Дагалаьцар чакхдаккхара низ дІакхоачар дергда. Цунна новкъостал дергда соахка планал совгІа оаха дІаденначa 150 тонн баьцадаараша а, — аьлар Гиреев Султана, тІеххьара тхо дІакъасташ.

М. ХАМАТХАНОВ.

СУРТАШ ТІА: 1. Механизатораш Хиназов Сайд-Ахьмад, Асхабов Салахьа, бригадир Цацаев Масуд (аьрдехьара вар); 2. Баьцадараш дІадера лаьтта кийчдеш йоалла агрегат.

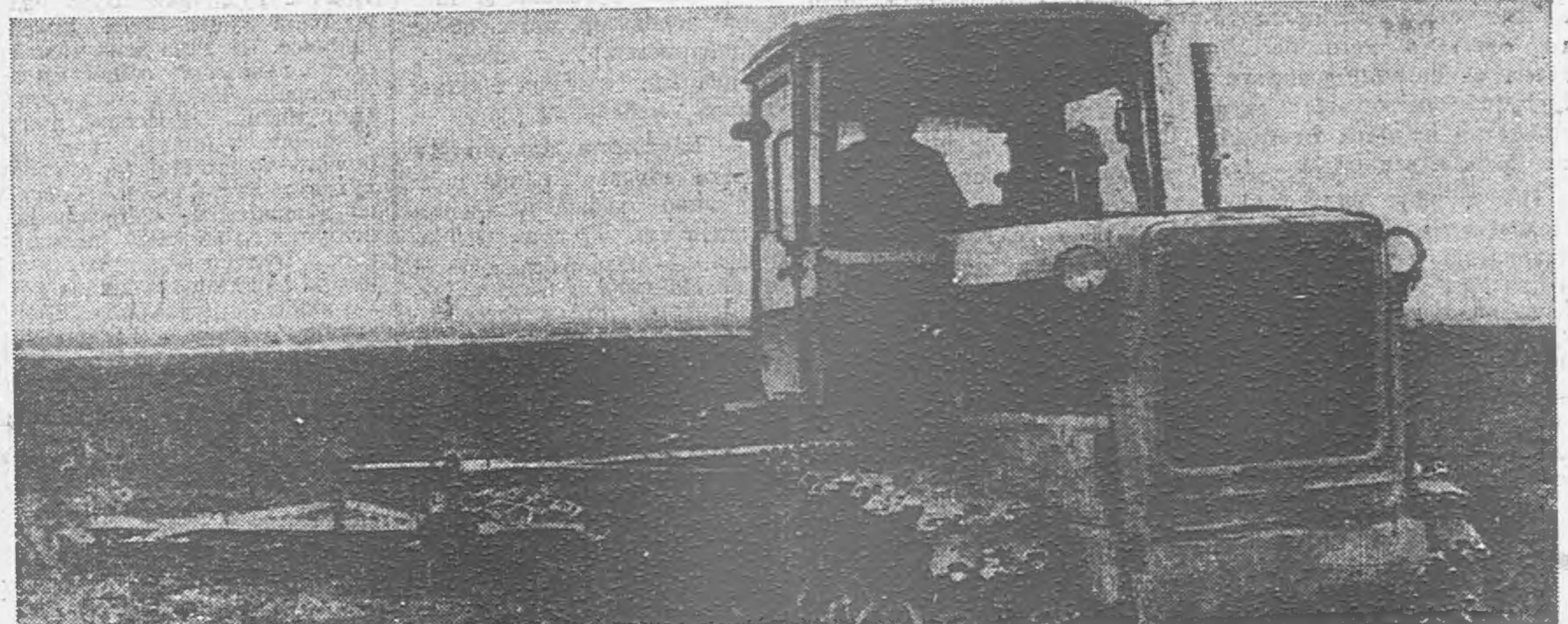

БАЛХАШ СИХДУ

ІуІре. «Ойсунгурский» яхача совхоза кхашкарча станашка болх дІаболабенна тоъал ха я. Механизатораш хьалххе хьа а баьхка техникага хьожаш ба: оатхалашта даьтта хьокхаш, креплене́ш чІоагІъеш, трактораштa доагор чудотташ.

ТІаккха трактораш лота а йий, агрегаташ кхашка бІаьстан балхаш де дІаюг цар. Цхьабараш макха боаккхаш, шоллагІбараш люцерна дІаювш, кхоалагІбараш минеральни удобрени а тоссаш лаьтта хьаьндеш ба. Кхай тІарча стане повари цу гІончеи мара саг висац.

— Кхашкара бІаьстан балхаш дика дІадоладаьд Ибрагимов Шейх-Мухьмадеи Асхабов Зайндеи кулгалдеча доакъар кийчдеча бригадаша, — дувц совхоза директора доакъар кийчдара волча заместителa Габаев Кюре. — Цар хьалххе а 61 трактори ерригa царна тІехьаювза техникеи тоаьяр. Цудухьа хІанз сихача темпагІа къахьет. ХІаьта иштта ерригa агротехически мероприятеш ма йоаггІа дика кхоачашъю.

ХІанз кхыча беса болх бе йиш а яц, хІана аьлча доакъар кийчдераша хозрасчети коллективни подряди юкъейоалаяьй. Цар алапи а царех шоаех тийша да, Цудухьа цар балха тІахьожам лоаттабе безац — хІаравар шийна тІахьожамхо ва.

Ахархоша хІанзле зябь тІайолча 800 гектар лаьттан тІа тІоадал соцаяьй, иштта 509 гектар люцерна дІайнна бовла боахк уж. Цар хьалххе а йоакхо яьй гурахьа дІадийнача ялатий, — хІара гектара тІа 200 килограмм нитроаммофос а тоссаш. Иштта цар гина лаьрхІа люцерна дІайийна 580 гектар, рапс тІайола 300 гектар лаьтта хьаьндаьд. ХІанзчул тІехьагІа дІае езаш я силосан баьццара доакъаран лаьрхІа 500 гектар хьажкІаш, 120 гектар суданка, 60 гектар доакъара свеклаш, кхыйола доакъара культураш.

М. САИДОВ.

Гудермесски район.

Лаьтта хьаьнду

Юрта боахаме эргалонаш яра парте хьалхашка оттадаь декхараш кхета а деш, кердача тайпара къахьегаш ба Малгобекски агропромхиме болхлой. Коллективаца ше къамаьл деш эргалонаш яра бола керда никъ механизатораштa дІабовзийт агропромхиме председатела Цечоев Бембулата.

— Нагахьа санна берригa болхлой вІаши барт болаш, хувцамаш дара хьалхашка латта декхараш кхоачашдара оарцагІа ца боале, вІаштІехьдаргдац ялаташ дика хьувкъаде, — йоах председатела. — Шийна хьалхашка латта бехктокхам бовзаш хила веза хІара механизатор.

Кхоачамбоацараш а нийслу коллектива балха юкъе. Царех керттерадар да юкъ-юкъе техникана эшаш йола оатхалаш ца хилар. ХІаьта а цхьацца таронаш а лехаш юртбоахама техника тоаьяй механизатораша.

Укх шера ялаташ хьувкъадара хьалхашка латта декхараш бехктокхаме да. Уж кхоачашдара чІоагІа оарцагІбаьннаб балха тІа опыт йола, говза механизатораш. ХІара сменах йола балха нормаш тІехкхоачашъеш кхашка шийн автомашинаца минеральни удобренеш дІакхухьаш ва Гайтов Макшарип. Цул тІехьависац цунца яхье ваьнна шофер Хамчиев ИбрахІим а.

Шоашта тІехьабаьхаб цар хьалхашка латта декхараш кхоачашдара агропромхиме берригa а механизатораш.

— Дукха ха яц со укхаза болх беш вола, — йоах къонача шофера Хадзиев Іумара.— ХІаьта а цу боккхагІболча, говзача механизаторий опыт хьаэца гІерт со. Цар тхона, кагегІбараштa хьехар ду, шоай болх хьабовзийт.

Кхашка органически удобренеш дІакхухьаш хІара сменах йола нормаш тІехкхоачашъю «Т-150» яхача трактораш тІа болх беча механизатораша Келигов Мухьмада. Балаев Ахьмад-Хана, кхыбараша. Кхашка удобренеш дІакхахьар а пайда бац, нагахьа санна уж хан-ханнахьеи йоагІача моттигашкен ца кхухье. Цу гІулакха а чІоагІа терко ю механизатораша.

Болх лерттІа дІагІоргбац, нагахьа санна ерригa техника дика тоаяь, аьннача хана балха араяла йиш йолаш ца хуле.

— Цхьаккха а автомашина, трактор, кхыйола техника балха араялийтац оаха бокъонца тоа а яь мара, — йоах агропромхиме кхерамзлен техника инженера Белхароев Махьмад - Гире. — Ерригa юрта боахама техника дика тоаяь хилар, цо дика болх бар—из да тха коллектива хьалхашка латта декхараш кхоачашдара керттерадарех цаІ.

Лаьтташ удобренешца хьаьндар — юрта боахама культурай хьувкъам лакхбар долга дика кхета а деш къахьег хІанз агропромхиме коллективо.

М. АХРИЕВ.

Оаха яздаьчун лерагІа

«ХУВЦАЛУШ ХІАМА ДАЦ»

Укх шера 27 январе «Сердало» тІа кепатеха араьлар иштта корта а болаш статья. Цу тІа дувцар Грозне а республике а почто Іалаьмате во болх беш хиларах. Наха яздаь газеташ, журналаш, царга даьхка письмош, телеграммаш ханнахьа дІанхахьац, из бахьан долаш бахача наха хьовзам хул. Цу статьяна жоп луш Нохч-ГІалгІай АССР ПТУСа начальника А. З. Ханта язду: «Сердало» тІа 27 январе араьннача «Хувцалуш хІама дац» яхача статья тІа дувцаш дола Грозне бахача наха почта во кхухьаш хилар бакъ хиннад. Ханнахьа почта дІакхихьаяц поточни линерча операторашa, почтальонаша шоай участкашка боагтІаш бола тІахьожам ца лоаттабарх, укх шера подписка еча хана гІалаташ дувлийтарах. Цу гІулакха бехке болча должностни наха ПТУСа приказах чІоагІа бехк баьб. Грозне а республике а почта балха хьал дувцаш бувзама производственно - технически управленен бувзама болхлой профсоюза президиумои цхьана яьча заседане дийцад из дош, дІахо йодача хана из болх тоабара кхы тІа мероприятеш а оттаяьй.

Наьсар - Керте бахача Бузуртанова, Газгиреевас, Лолохоева письмош тІа дувцар бакъхиннад. Цар подписка еча хана адресаш харцахьа яздаь хиннадаь ханнахьа дІакхихьадац царна газеташ.

ХІанз шоай почта хан-ханнахьа дІанйю цар».

* * *

РЕДАКЦЕГАРА:

Лакхе кепатеха Нохч-ГІалгІай АССР ПТУС начальника жоп хьакхаьчачул тІехьагІа газета редакце рейд йир Назрановски района цхьайолча юрташка. Хьожаргда вай мишта дувц из гІулакх рейдови материала тІа.

ТЕССА ДИТА ГІУЛАКХ

РЕЙД

Йоккха мож а мекх а долаш вола цхьа безаме къонах кхийтар тхох Назрановски района Іаьлий - Юртарча цхьан улица тІа. Из почтальон волга ха хала дацар: цун балам тІа уллар газетех, журналех, письмоех бизза тІормиг.

Хьусен воагІа, яхаш дехьара а сехьара а нах хьатІаухар цунна, ши-шийн почта дІаэца.

Саг ара ца ваьнача наІар тІа а этте дІалора почта.

Из вар цу юртара почтальон Цароев Хьусен.

Цхьаболча юртахошца къамаьл хул тха: раьза дий шо шоашта бувзамхоша деча гІулакха? — хетт оаха.

— Ди дІадодац Хьусен тха наІар тІа ца воагІаш,— аьлар Евлоева Марема. — Оаха хьаяздаь «Сердало», «Грозненский рабочий», районни «Путь Ленина» яха цхьа газет дисац тхона ханнахьа хьа ца кхоачаш.

Иштта могабеш бийцар шоай почтальонаш Албогачиев Іалихана, Евлоев Іумара, кхычар.

КІезига бац района почтальоний мугІарашта юкъе Хьусена санна из професси езаенна, цунца шоай вахар дийза хьинаре къахьегаш бола нах. Халабале а хьабу цар из болх: хІана аьлча, наха чІоагІа эшаш из боландаь. Царех цхьабарий цІераш яьхар тхона района бувзама конторе. Уж ба И. Грицева (Наьсар-Корт), З. Плиева (Пхьилекъонгий-Юрт), Т. Герихaнова (Аьлтий-Юрт), З. Атигова (БурокІалхе), кхыбараш.

ХІаьта а кІезига ба районе цу тайпара дика болх беш бола нах. Тоъац районе почтальонаш. Цудухьа, Іалаьмате дукха газеташ, журналаш, письмош дус нахага вІалла дІа ца кхоачаш, нагахьа кхоаче а, массехк дийнахьа тІехьа а даьле мара ца кхоачаш.

— Кегар-м ба цу чу боаллар, шо дІачудолхе а ца долхе а, аьнна склада наІарах букъ а теха дІаэттар Экажкъонгий - Юртарча почта отделене начальник Паров Ахьмад.

БІарчча ах юрт юс укхаза шоаш яздаь газеташ, журналаш дІа ца кхоачаш.

— Фу дергда оаха, — йоах Ахьмада, — уж дІакхахьа, болх хьабе саг-м вац тхона хьавоагІаш.

Юрта эшача ялх почтальонах болх беш кхоъ мара вац укхаза.

Кхы дикагІа доацаш из сурт да дуккхача кхыча юрташка латтар а, кхыметтел района центре а тІехьа. Почтальонаш ца тоъаш дола къаьнара лазар вІалла дІадоалаш дац укхаза укх ткъаь итт шера. Юртсоветашка, районни бувзама отделене цу хьакъехьа хаттар дича, эгтара хьалха хьаоалар да:

— Почтальона болх бе нах корабагІац. Уж дешаш хезар тхона вай ювцача Экажкъонгий - Юртарча бувзама отделене а.

Бахьана овдаш кІоарга долх. Уж хьа а леха, цІенхаштта гІулакх эргадаккха ца ловча бехктокхамеча наха дувца къамаьлаш да уж. Иштта аттагІа да царна бехка кІалхара бувла.

Хьаэцаргба вай бувзама отделеней начальникаш. Бокъонца бола бухгалтераш а хинна багІа уж цу отделенешка. — Почтальона болх бергболаш вола саг, цу балха цун безам тІагІоргбола никъ лаха, юртара актив, общественни организацеш оарцагІъяха мукъа бац уж, е цар безам а бац. Почтальонаш ца таар эгтара хьалха хьа бехк ба оале, болх ца тоабой балхара ше дІавоаккхаргволча хайча, тІаккха сиха оарцагІвоал бувзама отделене начальник, тІаккха почтальон а ма коравоагІа, кора ца воагІе а, газеташ а журналаш а кхыйола корреспонденци а нахага сихха дІа а кхоач. Бакъда, хІанзалона юкъе цхьа саг вац, газеташ, журналаш подписчикашка дІа ца кхачийтарах бехктокхаме эза. Царга Іа ладийгІача хеталу: вІалла из гІулакх царна гунахьа дац, аьнна.

Из цхьа овла ба. ШоллагІа бола овла юртсоветий исполкомашка гІолла чакхбоал. Шо-шоай юрташкара бувзама гІулакхаш мишта лел хьежа декхарийла я уж. Бакъда, цу гІулакха уйла тІайохийташ бола юртсоветий председателаш дукха бац, хІаьта совхозашкарча парторганизацешка-м, из дош вІалла хьоадеш а дац. Тхона хетачох, из нийса лархІа йиш йолаш гІулакх дац.

Цхьаболча почтальонашта наг-нагахьа юрташка говраш еннай совхозаша. Бакъда, уж кхаба доакъар лац. Цудухьа говраш дІа а еле, балхара дІабувл почтальонаш. Из бахьан долаш балхара дІабовла кийчбенна ба ТІой-Юртара ши почтальон а. ЗаконагІа цу наха доакъар дала декхарийла я совхозаш. ХІана дац цар из? Цу гІулакха оарцагІа варгвар малав?

Лоацца аьлча, из эгтара бехктокхамегІа йола идеологически балха моттиг теркал яц районе. 1985 шера 15 ноябре райисполкоме решени йир лаьрххІа бувзамхой балха хетаяь. Цу тІа йоах: хІара юртисполкома председатель, хІара совхоза директор декхарийла ва юрташкарча бувзамхошта фу эш хьажа, царна новкъостал де, эшшача метте говр-ворда яла, почтальонал болх бергбола нах лаха, совхоза болхлой санна цар хьашташ кхоачашде, гІаш лела наькъаш тоаде, помещенешта ремонт е. Бакъда, из решени кхоачашъяь а лергах кхийтта а цаІ кулгалхо вац. Каьхата тІа йисай из. Иштта мегаргдий-хьогІ?

Болх бе-м хац, кхыметтел дІачувала а кхераме йолча кхаьчай Іаьлий-Юртара бувзама отделени чуйола здани. «Букъ» а бийна латт из, пенаш дІа-хьа даьржад.

Иштта да-кх гІулакхаш. Бакъда, дІахо уж иштта дита йиш-м яц. Цу гІулакха оарцагІъяла еза района партийни а советски а органаш.

А. УЖАХОВ,
«Экажевский» совхоза профкома председатель.
М. ЦОКИЕВ,
Іаьлий-Юртарча Совета депутат.
М. ЗАНГИЕВ,
тха собкор

Закона проект ювцаш

ДИНЗА ДАРГДОАЦАР

Паччахьалкхен предприяте (объединене) хьакъехьара СССР Закона проект ара ма яьллинге а из тІайола «Правда» яха газет а дахьаш вера со Іуьйрийна балха. Делкъа хана бригадера берригa болхлой хьагул а бахь, массанена хозяйташ тха пропагандиста Линкова йийшар из. Из йистеваьлча шоашта хетар дувца бoлабелар болхлой.

— «Потребитело дІадехараш кхоачацданза яргьяц предприяти, хІьата уж диз за а ханнахьа а кхоачашдар — хІара къахьегама коллектива керттера декхар а да, балха норма а я», яхача дешаша чІоагГІа теркам тІаэзар са, — аьлар формовщика Васютина. — ХІана аьлча, дика йоаца продукци потребителa эшац, хІьата боккъалдар аьлча, массаза а дика хилац вай хьаеш йоала формаш, уж дика ца хилча цар чу етта хьаь оатхалаш а хургьяц дика. ТІаккха во продукци — шн къахьегам ба. Цудухьа са безам бар Закона проекта цхьоалагІча раздела нхоалагІча пункта тІа ер дешаш ІотІатоха: «Брак хьахилийтачун чотагІа из дІайоаккхилга тІадожадолда», аьнна.

— Ший ханнахьеи нийсен аьнна дешаш да: «Предприяте, объединене структурни даькъан кулгалхо хорж къахьегама коллектива юкъарча собране (конференце), гуччахьа е къайлагІа кхадж а тоссаш 5 шера йолча хана, хІьата лакхе латтача органо чІоагІ а ву из», — аьлар болхлочо Архиповас. ДагабоагІий шоана соахка цеха начальнико , вай участке мастералла хьожаваь хинна Абдурзаков Саварбик. Дика зІамсаг ва ца аьлча цох ала хІама дацар цхьанне а, бакъда во специалист вар. Кооперативни техникум яр цо йистеьккхар. Цудухьа цхьаккха дича а дІабодацар болх, ше заявлени а енна дІаваьлар. Хьанца дагабаьнна, мишта вайтавар из? ТІехьагІо гучадаьлар из цеха начальника гаргара саг хинналга.

— Са теркам тІаозаш я Закона проекта 12 статья, — аьлар формовщика Закаева.

— ХІанз ха хьакхаьчай керда оборудовани оттаяра. Тишьеннача станокашца, механизмашца дика продукци хьаюлургьяц. ТІаккха вай цехе 50 процент хІана яц аьнна оборудовани къаьна я, из бахьан долаш лакхлац ма хетта къахьегама овсарле. Цудухьа са предложени я цу пункта тІа ер дешаш ІотІатоха: **предприятена реконструкци елга тІехьатетташ, цу гІулакха пачхьалкхено хьахеца фондаш производства кхыча доакъошка дІаухнйталга цІендаь дІадоаккхалда, из декхар кхоачаш ца деш бола кулгалхой бехктокхаме озалба, аьнна.**

Лоацца аьлча, Пачхьалкхен предприяте (объединене) хьакъехьара Закона проект чІоагІа лоархІам бола исторически документ да. Из ювцача юкъе дакъалаца, шийна хетар дІаала декханийла ва хІара советски саг. Тахан вай эргалонаш елга сихдара новкъа даьннача хана цу проектах кортІортолга а еш бе беза болх. ДІахьалхашка кхувлара дола къулба хинна дІаоттаргда керда Закон.

Хь. АУШЕВ,
«Автоспецоборудование» яхача опытно - экспериментальни завода формовщик.

● *Къахьегама ресурсаш: мишта пайда эц царех*

ЛОАРХІАМЕДАР ДИЦДАЛИЙТАД

ШийтталагІча пятилетка хьалхарча шера пачхьалкхен заданех ца лоархІаеш йисар Назрановски кирпишкаш ю завод. Хеталора дІадахача шера нийсдалийта кхоачамбоацараш теркал а дах гІулакх бокъалгахьа даккхара деррига а низаш цун коллективо оарцагІдоахаргда аьнна. Цхьабакъда, укх шера январь бетта задани а кхоачашъянзар. Эггара лоархІамегІа бола хьокхам — продукци маьхала йоаккхилга 59,3 процент мара хиланзар. Цунга хьежжа лоха йисар къахьегама овсарле а.

Духхьал январь бетта цхьацца бахьанех 70 сахьата болх ца беш сеца лаьттар оборудовани. ХІьата дийнахь - бус 60 эзар кирпишк арахеца план я заводa, тІаккха цхьан январь бетта лерттІа оборудованех пайда ца эцарах 80 эзар гаргга кирпишк ара ца хецаш йисай.

Ший тайпара лазар а хинна дІаэттад, заводе мичча бесса яь а план кхоачашйича дІахорчоа кхы сагота боацилга. ХІьата къахьегача наьха йоакхо елга, царна ма эшша балха хьалаш вІаштІехьдоахилга дицдаьд. Цунна тешал деш дола цхьа масал доаладергда вай. Январь бетта план кхоачаш ца яр дукхагІча даькъе къахьегача наьха хьашташ кхоачаш ца дарах хьахинна хІама долга кхетадаьча заводa кулгалхоща болхлошта дош делар лоаццача хана уж ледарлонаш дІайоахаргья аьнна. Цудухьа хургда-кх из февраль беттара хьокхамаш гаьнна дикагІа хинналга, цул хьалха дІабахача беттачул. Къахьегача наха-м дика кхетаду предприяти шоай шоллагІа цІа долга, цун сий хьалдалар шоаех тийша долга.

Цхьан бетта план кхоачашйича, хІанз-м бокъалгахьа ма даьннадий гІуланх аьнна хетача ханна тІабоагІача бетта тІатоха хІама доацаш во отт заводера хьал. Фуд цун бахьан? Бахьан цаІ мара дац — керттердар дицдалийтад администраце. Из да къахьегача сага йоакхо е езилга.

ХІанзчул массехк шу хьалха денз болхлошта къахьегара, салаІара хьалаш вІаштІехьдоахаргда аьнна кулгалхоша денна дош дисад кхоачаш а ца деш. Эггара аттагІа — лерттІа кулг-юхь дилла моттиг яц, хІьата столовех, душевойх, салоІача цІенах, кердача газетех, ладувгІа йоацача радиох, хьажа йоацача телевизорах, ханханнахьа хьа ца телача спецбарзкъех-м вай дувца а мича дувц.

Цехашка, участкашка, шоай балха моттигашка вІашаГІ а кхийтта, цІагІара бена шийла кхача кара а билла, хІама дуъ болхлоша. Нагахьа санна царех цхьабараша мельзавода столове а ухаш хІама дуэ из ала йиш яц шоллагІча, кхоалагІча смене къахьегачарех.

— ХІанз-м йІоахлуш йоагІа ара, — йоах слесаря-ремонтника, къахьегама ветерана Тебоев Іалихана. — Бакъда, дагадоаллар да Іа. — ДІахьежа юхахьажа кхелехьа хьатІа ма доагІий из. Цу хана арарчул шийлагІа хул тха цехашка. Тхоашта а тоам хетац хІанз-м объединене, завода кулгалхошка ер дувца.

— БІаьсти хьайоаллаше а у доаллачара мо уд тхо долчара нах, — аьле къамьла юкъевоагІа Іалихана воша ИбрахІим, из а слесарь ва. заводе дикагІа болча нахах лоархІаш саг ва. — ХІана уд нах? Хозахета деш дац из. Цхьаккха балха хьалаш вІаштІехьдаьха ераш ца баьлча, наьха кхы де хІама дац шоай дикагІа йоакхо еча производстве ца бахача. Дукхаза а собранешка, объединене кулгалхошка дийцад оаха столови, цІе уголок, душевойш, салаІа цІа хьалдара дош. Бакъда, хувцалуш хІама дац. Дергда яьхе мара хьадеш хІама дац.

1985 шера 7 марте (нийсса шн шу хьалха) ПМК-432 яхача дІа-юха лелача механизированни колоннаца договор оттадир заводо, бытовой помещени хьалъелга декхаш. Цу гІулакха 50 эзар сом ахча а ПМК баланса тІа дІахьожадир. Вешта помещени-м хьалъяь латташ яр массехк шу хьалха денз. Цунна тилла безаш бар тхов, чура а арахьара а отделочни, канализацонни балхаш дар йистедаха дезаш. Уж балхаш дергда аьнна шийна дІатІа а ийцадар вай ювцача гІишлон организаце. Ши шу миссел йолча юкъа духхьал тхов тилларал совгІа кхы хІама даьдац бытовой помещени тоаяра. Из а во тиллараx йоачан йолча хана хийцa догІа чуухаш ба.

— Нагахьа санна хьалхарча шин бетта план халла оаха кхоачашъяьяле, март бетта задани кхоачашъергья аьнна дош дала хала хургда, — йоах дежурни слесара Б. Тимурзиева. — ХІана аьлча йІоахлуш йоагІа, нах дІабувла болалургба договорагІа балха ахара. Кхы фу дергда цар. Цхьаккха тайпара балха, социально - бытови хьалаш шоашта доацаш хилча. Хозахета-м даьра ахац уж шоай цІа а ков а дите «дІаьха сомаш» даха. Кхы де хІама а доацаш ух. Хьажал шо, со дежурни слесарь ва. ХІьата дукхагІча хана ший ханнахьа хьая еза автобус ца ярах балха ва таро йоацаш висав со. ХІана аьлча, кхоалагІа смена ах бийса яьлча дІайолалу, бетта цхьан кІирах цу сменах аха везаш ма вий со балха. Назрановски АТП кулгалхошца завода болхлой дІа-юха кхувлара оттадаь договор да завода администраце. Бакъда, автобусаш лелара график транспортникаша телхаярах хадданза болх юкъахбувл завода.

Укх тІеххьарча хана цхьадола дика хувцамаш хиннадац аьлча, харц хургда заводе. Дукха ха йоацаш кирпишк теда керда пресс оттайй, вертикально - сверлильни, фрезерни, строгальни станокаш оттаяй. Цар таро лургья къахьегама овсарле дикка лакхъе. Цхьабакъда, цунца а кхыча цІенача оборудованеца а болх бара эша специалисташ кІезига ба, вешта заводе вІалла а бац аьлча нийсагІа хургда. ЛаьрххІа дешар дийша дипломированни специалисташ ба эшараш. Еха лини, механизмаш тоаяра эша ремонтни база а яц. Таханарча дийнахьа лакха квалификаци йола массехк электромонтер эш.

Завода кадрай отделе хьежача болхлой тоъаш ба заводе. Цхьабакъда, хІара сменагІа хьа ца боагІаш 10 — 15 саг эшаш хул. Из кхетаде хала дац шоай йоакхо ярга хьежжа мара безам багІац наьха къахьега а.

— ЛерттІа къахьега наьха безам боацилга дац тха гІулакхаш дика ца лелилга, — аьлар садчица Алиева Тамарас. — Эггара аттагІа барзкъа хувца моттиг яц, берий бсш яц, кхы дІахо мел долчох лаьца-м аз дувца а дувцац, ер-м гуш ма дий.

Цхьаккха тайпа лостам бац цхьаннахьа а. БІеха, дІа мел хьежача когашта кІал хотта, аьшкаш яда. Кхерамзлен техника бокъонаш телхаю. Цул а нийрчагІа сурт да завода коа доаллар. Гонга кхоачаш доккхий хин Іамарч латт, ког мел баькхача еха оатаенна кирпишк я.

Кхоачамбоацарех дувцача хана белгал ца даьккхача далац завода профсоюзни организаце ший болх тесса биталга. Из иштта хилара тешал деш да цхьаккха тайпа гойтара агитаци завода коа, цехашка ца хилар. Яхье хьалха малав, тІехьавусар малав хац наха. Цхьаккха тайпа социалистически яхьа форма балха юкъейоалаьяц, кахьата тІа мара.

Профсоюзни комитетий декхарех дувцаш СССР профсоюзий XVIII съезде доклад еш, ВЦСПС председатела С. А. Шалаева аьлар:

— Профсоюзий сийлени бехктокхамеи декхар да Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара ма боагтІара накъабахара тІехьара дуккха нах юкъебода социалистически яхь кхы а шерагІа йоаржаяр, из сийдола цІей къахьегама кердача коталонашца, мохк социально-экономически дегІаухилга хьадда сихдарца белгалдаккхар.

Уж дешаш духхьал Назранерча кирпишкаш еча завода коллектива аьлча санна да.

А.-Г. УГУРЧИЕВ,
тха спец. корр.

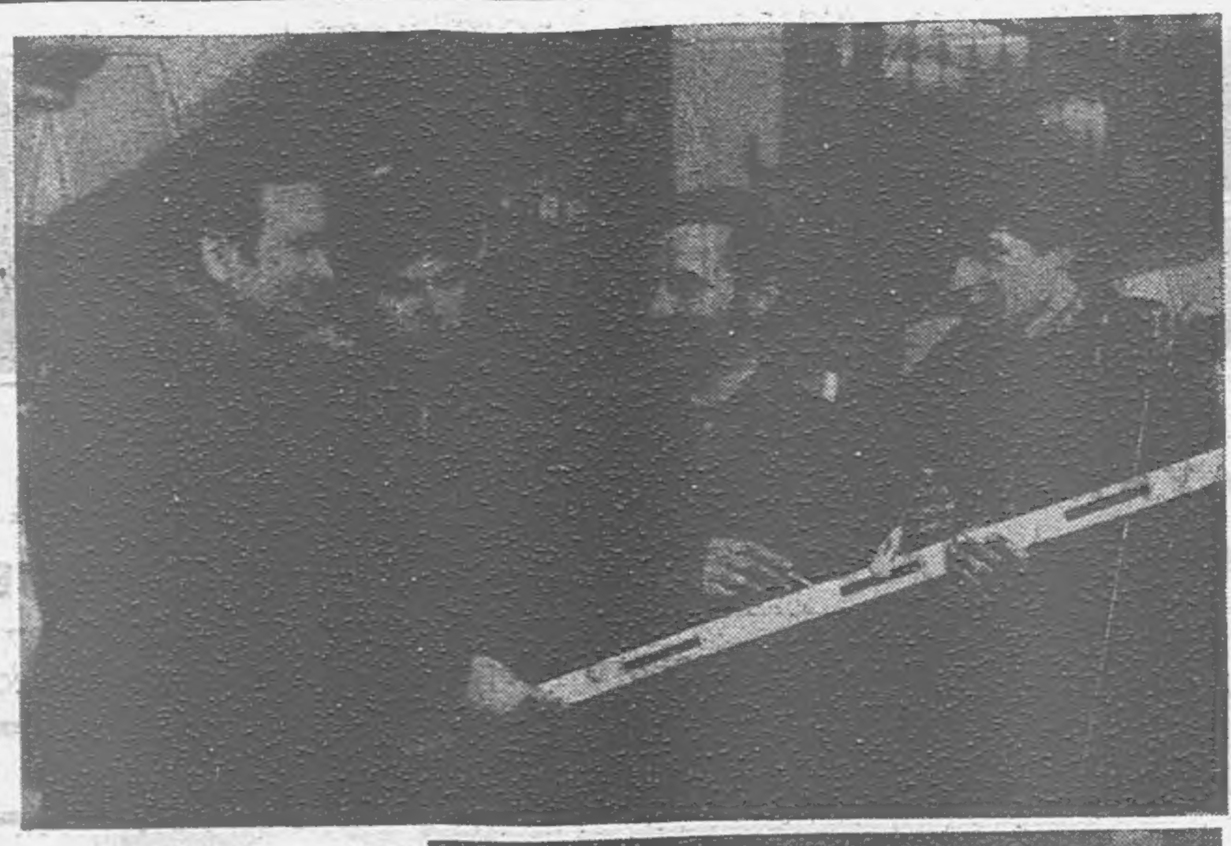

ДикагІйола бригада

ШийтталагІча пятилетка хьалхарча шин шера план Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дузача юбилейга кхачалехьа кхоачашъяра доккхий декхараш тІаийцад «Промавтоматика» НПО Грозненски опытни завода дукхача бригадаша. Царна юкъе эггара хьалха из инициатива дІайолаьчарех я Коноваленко Сергей Григорьевич керте латтача слесарий - сборщикий бригада коллектив. Производственни хьокхамашка диллача шийца цхьаккха коллектив нийсъялийтац цо, ДІадахача шера плани тІаийца декхараши ханал дукха хьалха кхоачаш а даь, хІанз укх шера май бетта чотагІа болх беш я из. Шоай производственни хьокхамаш денгара денга дикагІа хулийташ, хьинар айденна къахьегаш бола уж дог тийша ба слесараша кхы а дикагІча хьокхамашца пятилетка шоллагІа шу чакхдоаккхаргхиларах.

Къахьегама ресурсех дикагІа пайда ийбара инициатива дІайолаьча бригада болхлоша вІаштІехьдалийтар хьаеча изделешка дІабода къахьегам 10 процент кІезигагІа хилийта. Цул совгІа производственни заданеш дикка тІехкхоачашъелга хІаранена дола закон а хинна дІаэттад укхаза. ХІьата бригада коллективо арахеца продукци тІехдика мара хилац. Цудухьа цкъа санна дукхаза а цар арахецача изделешта СССР ВДНХ совгІаташ деннад.

Уж толамаш доахача доккха дакъа юкъекхухь творчески хьинаре къахьегаш болча рационализатораша. Царех ба лакха квалификаци йола, шоай балхах тІехдика кхеташ бола слесараш - сборщикаш Гапонов Владимир Алексеевич, Коноваленко Сергей Григорьевич, Григорьев Юрий Матвеевич, Ткачев Валерий Андреевич, кхыбараш. МоллагІа шоай балхаш йиллача ханен дикен кхоачашду цар. Творчески болх а беш авторски свидетельствaш дола шоай рационализаторски предложенеш тІехьа а ца йоахийташ, производствана юкъекхухьийт цар.

Кхыча новкъосташта хьокхам а телаш, даим яхье хьалха латташ бола слесараш-сборщикаш а ба бригаде. Царех ва Давыдов Владимир Евгеньевич, бригадир Коваленко Сергей Григорьевич, Иванов Виктор Павлович. Цар юкъера лаьрхІача хІара сменагІа нормаш 140 — 150 процент кхоачашъю. Къахьегам Іилман ларда тІа вІаштІехьбаккхарах таро хул цар дог гІоздоаха уж толамаш даха.

Кхо шу мара дац опытни заводе комплектовщица а йолаш Осмаева Заира болх бе йолаенна. Цу лоаццача хана къахьегара тІера хиларца, шийна тІадехка декхараш цІена кхоачашдеш хиларца коллективе чІоагІа сийдаьннад цун. Цхьан профессегІа болх беш хиларах кхоачамбаь Іе дага хиланзар Заира. Ше болх беш йоллашехьа толамца караерзайир цо гальваника говзал а. ХІанз цу профессех къахьегаш бараша юкъе эггара дикагІа лоархІача производственницех я Заира.

СУРТАШ ТІА: 1. (Аьрдехьара аьттехьа) слесараш-сборщикаш В. Гапонов, В. Давыдов, бригадир С. Коваленко, В. Иванов; 2. Гальваник З. Осмаева.

Х. БАЙДАЕВА сурташ.

Наха фу эш хьожаш...

Іилмана карагІдаьначун ларда тІа хьайбаш леладара комплекс хьалйир Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхозе. Мехка кхыча районашкара доаладаь дикача фух дола доахан а дІаоттадир цига. Царна доал деча наьха болх коллективни подрядагІа вІаштІехьбаьккхар. Цхьабакъда, производства хьалаш кІоаргга ца тохкаш из гІулакх юкъедоаладарах, цо зе мара пайда банзар. Кхыча тайпара хила йиш я яцар, цхьан Іатта доал де кхо саг оттаваьча хьале. Цул совгІа, колхоза правленеца комплекса коллективо оттаьча договора тІа хІама аьннадацар доакъарах. Цудухьа рационагІа доагІачох из ах мара хьайбашта дала а дацар.

Иштта шера болх баьчул тІехьагІа наха ийца ахча, подрядагІа болх балехьа хинначул а кІезигагІа хилар. Цудухьа, карара шу долалуш договора тІа доакъарах дар ца хьоадича, эшаш боаца нах комплексера дІа ца баьхача иштта болх бе раьза хиланзар нах. Цар дІадехар дир. Скотникаши доярккаши цхьана хьаийцача хьалха 56 саг хиннавале, хІанз 32 мара вац.

Цу гІулакхо айбир висача хІара сага бехктокхам. Йоакхо е баьлар шура дукхагІа яккхара а цунга дІадодар лохдара а. ДикагІа пайда эц хІанз доакъарах а. ХІара доярккас ший групперча хьайбашта муж кийчбу, барда чу свеклай патока, комбинированни доакъар, цхьацца хьаьна хІамаш э а еш.

— Из де хьалха доярккашка дехар де дезаш хулар, — йоах шурий комплекса заведующе С. Чаниева. — ХІьата хІанз кхыча тайпара да. Муж кийчбара доакъар кІезиг-дукха эшадича, из деррига хьадаллалца тІехьара балац. ДикагІа кхомбу электроэнергена а.

Иштта гІулакхаш даьчул тІехьагІа дикка тІакхийтар шура а. Соахка укх хана хинначул 1,6 килограмм дукхагІа йоаккх из хІанз дийнахьен буси хІара кхоабача Іаттагара.

Партен правительстван дІадехар ма доаггІа кхета а деш, комплексе къахьегача хьайбаш леладерий быта, салаІара хьалаш вІаштІехьдахара йоагІа йоакхо ю колхоза правлене.

Хьайбаш леладерий цІа хьалдаьд. Цу чу я цІе уголок, столови, лораштa, быта болхлошта лаьрхІа кабинеташ, лувча моттигаш, буфет. ХІара кІира цкъа болхлошка лораш хьож.

Сага салаІара мел эшар да цІеча уголоке а: пианино, телевизор, магнитофон, радиоприемник, газеташ, журналаш, кхыдар. Латташ кІаьда мебель я.

— Каст-каста автолавка а ух тхо долча. КІира шозза кино хьокх, каст-каста лекцеш еш, — дувц С. Чаниева. — Цхьабакъда, оаха фуннагІа дича а быта служба болхлой бахка тигац тхо долча.

Х. МАГОМЕТОВ.

Сийлахь-боккха Октябри Нохч-ГІалгІайчеи

ДАИМ ЦХЬАНА

Дохаргдоацаш, чІоагІденна латта вай вошал дІадоладенна бІаь шераш да. Социальни а къаман а Іазап тІалаьттача хана хІанз мо халкъий доттагІал чІоагІа хиннадац.

Самодержаве, моттигерча бІаьхийча наха халкъашта юкъе цІур бежкаш хинна бале а, Россе баха къахьегама нах шоайла гарга гІерташ, дІа-са новкъостал деш хиннаб. Хьахиннаб, къахьегамхой социальни а къаман а Іазапах кІалхарбоахаргбола цхьа барт.

Нохчийн гІалгІайн къамий эрсий халкъаца Кавказе лоалаха бахача нахаца доттагІлеп бувзамаш хьахилар, уж дегІаахар хьахьокхаш йола фактически материал, нийса выводаш яь да профессорий Н. А. Смирнова, Е. Н. Кушевой, А. В. Фадеева, Н. П. Гриценка, М. М. Блиева, Б. А. Калоева, В. Б. Виноградова балхаш. Исторически прогрессивни йола событеш иштта нийса хьахьокхаш да Іилманхой А. А. Саламова, С. Ц. Умарова, Т. С. Магомадовай, Я. З. Ахмадова, Т. А. Исаевай, Т. Хь. Муталиева, Г. А. Горчхановай, кхычар тохкамаш а.

Йолча материалий анализ йича, шеко а йоацаш тешаву эрсий - къулбаседакавказски отношенеш дукха а бІаь шерий историегара хьайоагІаш хилар. Иштта эрсий источникаша хоам бу вайга эрсаштен Къулбаседа-Кавказе бахача нахаи юкъе X — XII бІаьшерашка цхьацца бувзамаш хиларах. Цу тайпара дола вІашагІкхетараш хулаш хиннад Шолжа, Тийрка йисте. Цигара дІаволавала а веза эрсий-нохчий-гІалгІай отношеней истори дувцача хана.

Йоккха хало, бала бера XIII бІаьшере Россе, Кавказе чухьийлхача монголо-тарски ордингаша. Цар мехках баьха нах дуне мелд дІа-са баьржар. Цу шерашка шоай кортамукъале лорае чІоагІа духьала эттабар лоамарой, царца нохчий а гІалгІай а болаш. Цар чІоагІа раьза болаш тІаэцар массанена а юкъара волча моастагІчоа — монголашта духьала отта безам болаш мел вар. Ордынски Іазапах байдда вайцигахьа хьауха эрсий тешаме союзникаш бар.

Российски пачхьалкхен доазош XV бІаьшерашка Тийрка йисте кхаьчача хана дукхача нохчийн гІалгІайн чІоагГІа бувзамаш дар эрсашца.

Кавказе бахача наха а эрсаша а цхьана леладаь гІулакхаш дувцаш дукха Іилман а популярни а литература да. Ирански, турецки, крымски ханаша; цар яххар деш болча Кавказерча феодалаша леладеча тІемаша, харцахьарча гІулакхаша кІалбита лоамарой цІаккха а новкъостала кулг ца кховдадеш битабац Россе. Ший оагІорахьара лоамарой а хиннаб Россена тешаме новкъостий. Иштта хиннад Турце хьалхьебеш болча крымски татаращца къовсам лоаттабеча хана а. XVI бІаьшере юкъе кхаьчача а XVII бІаьшере йолча хана а яздаьча документаша къаьгта тешаву еррига а Кавказага кхоачаш йолча политически событешка эрсий-нохчий-гІалгІай къамашта юкъера отношенеш боккха лоархІам болаш хилар.

Эрсий централизованни пачхьалкхе хьа а хинна, Къулбаседа-Кавказе 1550—1570 шерашка эрсий городаш хьалъе йолаелча гІоне Нохч - ГІалгІайчен Россецара бувзамаш кхы а шерденнад.

Сунженски крепоста гаьна боаццаш бахаш хиннача, Нохч - ГІалгІайченера хьабаьннача ококай эрсашцара бувзамаш чІоагІденнад Ших-Мурза Окоцке 1588 шера Российски подданство хьаэцаш. Иштта дІайолаелар Нохч - ГІалгІайче баха нах эрсашца кхы а гарга ахара процесс. Цу хана денз чІоагІделар вайнаьха обществаша Москваца гІулакх леладелга. Цар дІахойт Россеца дика отношени а йолаш, юкъара болча моастагІашта шоаш духьала латта кийча болга, из дувцаш да «Мерзински, шубуцни, тшански, калкански, мулчански, дуккхача кхыча лаьтташ тІа бахача наха ахийта каьхаташ». Бувцараш Нохч - ГІалгІайче баьха нах ба.

XVII бІаьшере юкъекхаьчача хана Россе подданстве «мичкизянаш, шубутянаш, брагунаш» дІаэцарах йола факташ я.

Россен Къулбаседа Кавказен бахача наха юкъе торгово - экономически, культурно - боахама бувзамаш хинна а ца Іеш, цецвоаккхаш дола тІема доттагІал а хиннад.

ДегІаухаш йоагІа Росси караерзас гІертар Эдал. Дон санна лоархІаме йола хин артереш. Укхаза гІолла форда тІарча торговле кхача гІертар из. Цхьабакъда, цунна духьала яр наьха лаьтташ дІалувцара тІалеста йола султански Турце, шахски Ирана политика. Духьала латтача державаша шоай планаш кхоачашъяра лоаттабеча къовсаме стратегически плацдарм а хинна дІаэттай Къулбаседа Кавказ. Укх къовсаме, Россе оалаш болча шоай Даймехка кхел къоастаеча юстара латта йиш йолаш бацар лоамарой а. Турецки, ирански феодалий «дика» дайза бола уж, Россеца оагІув болаш, из хьаллоацаш бар.

Ховш ма хиллара, 1614 шера мятежни волча казакий атамана Заруцкий Ивана Астрахань дІалаьца хиннай. Терски яхача городерча гарнизонагара шийна новкъостал дехаш нах бахийтабар цо, цхьабакъда, цох хІама хиланзар. Уж лийца совца а бах, Астрахань мятежниках мукъаяккха яхар гарнизон. Теркерча гарнизона ококаш юкъе боацаш цхьа тІема поход еш хиннаяц. Шеко а йоацаш ала йиш я Астрахань мукъайоаккхача а цар дакъа лаьцад, аьнна.

1646 шера март бетта эрсий правительствос поход йир донски казачества столица — Черкасски городок дІалаьца гобаь латтача Крымски татарий бІуна духьала. Казакашта новкъостал деш бар астрахански стрелецаш, черсий а окочанаш-вайнах а юкъе бола терски гребенски казакаш. Июль бетта кхыча доакъошца цхьана уж тІом беш хилар крымски царевича Нурадын-Гирейна духьала. Кагальник яхача моттиге вохавир цар из.

Окочанаша - вайнаха Россе лелабаьча тІемашца цкъа мо, дукхаза а дакъа лаьцад. 1672—1673, 1675 шерашка крымски хана, Азов яхача турецки крепоста духьала хиннача походашка дакъа лоацаш яр черсийн скочанаши юкъебола терски казакий отряд. 1678 шера цу отрядо дакъа лаьцар Днепра аьрда оагІорахьа улла Чигирин яха город мукъайоаккхаш.

ТІехьагІа, 1679—1630 шерашка, лоамароша эрсий бІухоща цхьана крымски феодалех лорадора Чугуева, Харькова, Киева гонахьа дада Украина лаьтташ.

Тийрка йисте бахача «гІулакхерча» лоамароша — черсаши окочанаши — терски гребенски казакашца цхьана дакъа лаьцад 1689 шера Голицын Василе яьча крымски походе а.

XVIII бІаьшерашка лоамарой эрсашца цхьана духьала лаьттаб турецко - крымски ханаша Къулбаседа Кавказ а Закавказье а дІалаца гІерташ даьча тІемашка а. 1733 шера крымски хан Каплан-Гирей 30 эзар саг вола бІу шийца а болаш, Черсий мохк дІа а лаьца, Нохчече кхаьчав. Укхаза дехар деш хиннав из нохчий ший оагІорахьа баха гІерташ. Цох хІама хиннадац. Нохчий духьала а баьнна Ханкальски чІоже вохаваьв моастагІа.

ЦІена чІоагІденна тІема доттагІал, машаре вахаре а беркат доалаш, эрсаштеи лоамароштеи юкъера бувзамаш чІоагІдеш, дохаргдоацаш хотталуш хьаденад.

Пачхьа замалахьа а тІехьагІа а дукха моттигаш нийсъеннай вайнахаи эрсаштеи юкъера доттагІал кхы а чІоагІагІа дувзаш.

Къаьстта чІоагІденнад вай мехкарча халкъашта юкъера вошал, укх шера 70 шу дизар вай дездергдола Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци хинначул тІехьагІа. Дерригача халкъаша дакъа лоацаш даьккха къахьегама наьха Советий Іаьдал лорадеш а, денгарадн массаза дала шоайла дола вежарий доттагІал чІоагІдеш а хьадоагІа деррига советски халкъ.

Хьастара хий санна цІенеи моанхаз санна чІоагІеи да советски халкъий вошал.

Ш. АХМАДОВ,
исторически Іилмай кандидат.

Мишта кхоачашду декхараш?

ТОЛАМГА ДУГА НИКЪ

Карабулански химически реагентий завода коллектива шийтталагІча пятилетне лерттІа болх бара дукхагІча даькъе коллективни договора новкъостал ду аьлча, харц хургдац. Цунна къаьгта тешал да предприяте дерригача технико - экономически хьокхамех 1986 шера план кхоачашъяр. Планал совгІа потребителашка дІакхачийтай 230 тонн химически реагенташ. Духхьал цхьан шера къахьегама овсарле планал совгІа лакхъелар 2,5 процент. Укх шера январа задани а толаме кхоачашъяй.

Завода коллективни договор шин даькъах латташ да: производственно - экономически социальнии. Из иштта даьд хьалхашка латта декхараш толаме кхоачашдара, производствана доалдара болхлойн гІулакхера нахи юкъеозара, социалистически лоархІам лакхбара, къахьегамах премеш телара система йовзийтара.

ХІанзарча производствана лоархІаме хІама да къахьегама дисциплина лерттІа хилар. Заводе во латтац дисциплинаца дувзаденна гІулакх. Масала, соахка укх ханаца нийсдича дисциплина телхаелга шозза гаргга кІезигденнад.

Коллективни договора тайп - тайпарча разделашкара массехк масал доаладергда вай: «Администраце декхар тІаэц къахьегамах хьахулаш дар довзийта, берригача болхлошта хІара бетта алапи хьаэцача дийнахьа расчетни книжкаш дІатела. Администрацен профкомои декхар тІаэц лерттІа болх бара мел эша хьалаш вІаштІехьдаха. ХІьата болхлоша шоай оагІорахьара декхар тІаэц овсаре къахьегара.

Цхьана тІаийца социалистически декхараш духхьал кахьата тІа дусаргдоацаш, коллективни договора хадданза тІахьожам лоаттабу. Цун членаша хан-ханнахьа хоам бу цунах лаьца болхлошкен гІулакхерча нахаген. Масала, 1987 шера дола социалистически декхараш тІаэцаши, 1986 шера баьча балха итогаш еча ханен коллективни договора тІа дІаязъяь хинна цхьайола цифраш хьоахайир. Иштта, 1986 шера производственни план 28 декабре кхоачашйир — йиллача ханал ши ди хьалха. Планови заданел совгІа хьахинна пайда 160 эзар сом ба. ХІьата къахьегама овсарле лаьрхІа хинначул 1,8 процент лакхагІа хиннай — из чІоагІа лоархІаме хьокхам ба коллективни договорагІа болх беча хана. Дикка лохдаьд товарни продукци хьаярга дІадодар.

Завода къахьегамхой творчески инициатива йолаш болх беш хилара тешал ду дІадахача шера 23 рационализаторски предложени енна хиларо. Царех хьахинна экономически пайда 61,8 эзар сом ба.

ДикагІболча рационализаторех лоархІаш ба технологаш Р. Мордвинцев. Г. Корпоносов, слесараш А. Борисевич, М. Гайгеня, кхыбараш. Ялх коллективана еннай «Коммунистически къахьегама коллектив» яха сий дола цІи, 286 саго лелаю «Коммунистически къахьегама ударник» яха цІи.

Коллективни договора социальни даькъага диллача, цу тІа белгалдаьхад наха чубаха фусамаш хьалъелга, квартирашта ремонташ елга, кхыдола социальни гІулакхаш делга. Масала, укх шера отта а даь чІоагІде дезаш да ткъаьи пхиъ ткъаь ялхайттен квартирах латтаргдолча наха чубаха лаьрхІа хьалдергдолча цІеной договорни маьхаш. Шин квартирах латтаргдолча массехк цІенна проектно - сметни документаци оттаделга. Уж мероприятеш тІаерзаяь я вай парте керттера лини кхоачашъяра — 2000 шерага кхоачаш хІара дезала фусам хилийтара.

ДІадахача шера гІон болча боахама лаьрхІа хьайбаш дулха чуоттадаь кхабара заводо дІадахийтад 50 эзар сом ахча. Юххьанца, болх дІаболабича гучадаьлар из гІулакх завода аттачарех доацилга. Бакъда, халонех тІехьашка бувла Іемабац заводчанаш. Цудухьа гІон бола боахам тоабеш ба уж.

Коллективни договора тІа аьнна да болх беча наьха кхерамзле лораелга администраце шийна дІатІаийцад, аьнна. Цу гІулакха хІара шера чакхйоах организационно - технически, санитарно-гигиенически профилактически мероприятеш. ДукхагІча даькъе ерригаш кхоачаш а ю уж.

ДІадахача шера договорни декхарех цхьайола пункташ кхоачаш ца еш йисай. Царех я: лаборатори кондиционерашца Іалаш ца яр. автокрана ремонт е еза смотравой кІоаг йисте ца баккхар, двигателашта ремонт е лаьрхІа къаьна компрессорни чухинна цІа тоадаь ца даккхар. Укхаза цІенхаштта бехк тІабуж снабженцаштен, из болх бе декхарийла болчарнеи цу гІулакха лоархІам ца бар.

ДІабахача бетта итогаш яь яьннай, дІахо йодача хана де дезар ховш да. Эшар фуд — лаьрхІар диза чакхдаккхар.

А. СИНЧИНОВ,
тха штате воаца корр.

Вай лоалахой болча

ДОТТАГІЛЕН ЦІАГІА

Республикански интернациональни доттагІлен ЦІагІа укх деношка чакхдаьла р СПТУ-7 дешархой парте, тІема, къахьегама ветеранашца вІашагІкхетар. Цун девиз яр «Революце юхьиг я, револющ чаккхе яц» лаха дешаш. Дийна кадраш санна бІаргаяйра зале гулденнараШта Къулбаседа ХІиричен комсомола исторе оагІонаш, цун сийлахьа никъ.

Кагирхощца къамаьл дир 20-ча, 30-ча, 40-ча шерий комсомольцаша В. Пхарачова, М. Кулумбекова, В. Саутиева. Шоай комсомольски кьоналах дийцар Социалистически Къахьегама Турпалхочо К. Кесаевас, филологически Іилмай кандидата, тІема шерашка разведчик хиннача К. Фидарова, «Целинни лаьтташ карадерзадарах» яха медаль лелаеча Ш. Зембетова. Комсомола хетаяь ший керда стихаш йийшар поэта Гиго Цагараева.

Комсомола биографи — из селханарчеи таханарчеи кагирхойи мехкарийи доккхий гІулакхаш. Цу лоархІамечa, темана хетаяьяр шоай произведенеш вІашагІкхетара хьашаша — СОАССР халкъа художника Ш. Бедоева, кьонача композитора А. Макоева. ТІеххьарчун иллеши ашараши йийкай Дерригдунен кагирхойи студентийи XII фестивале.

Училища комсомольций гІулакхех, даьхача толамех, нарагІдаьнарех дийцар 21-гІча группа дешархоша. Гаьнна бийса яххалца дийкар кьонала иллеш.

«Социалистическая Осетия».

✦

АЛАМБЕКЪА

Хасанье яхача юрта цхьа моттиг я массане бІарг тІаозаш. Укхаза, тІем тІа байнача юртахой сийна оттабаьча аламбекъа юхе даим сатийна хул. Нах боагІа укхаза турпалхой дагабоха, цар сийде.

Цкъа мо дукхаза хиннав аламбекъа йисте Рахаев Руслан. Дог детталуш хьеж зІамига сагцу тІа язъяьча цІерашка. Царна юкъе я цун даьдаь Р. Рахаева, даьдаь вежарий ИбрахІимеи Жапаи цІераш. «Сий ма довлда Даьхе бахьан байнарий!» — денал долча нахах аьнна дешаш да уж.

ХІанз Руслан эскаре гІулакх деш ва. Цун даьна-нанна хов шоай воІ эсала хургвоацилга, из тІема - политически кийчон отличник волга. Цох а тамаш елга дац кортамукъале бахьан байнарий зІамагІбола сийг ма бий из...

«Кабардино-Балкарская правда».

✦

ХЬЕХАРХО

Пхийтта шу даьнна мара вацар К. А. Манафов Дагестана иллеи халхареи паччахьалкхен ансамбле воагІача хана. Из дар тІом болабеннача шоллагІча шера. ХІанз РСФСР культура заслуженни болхло, Дагестана халкъа артист, Къахьегама ЦІеча Байракха ордена кавалер ва из.

1957 шу. Москва. Кагирхойи студентийи фестиваль. ВДНХ зал. Укхаза ший халхара говзал гойташ ва Карим Абасович. Гулбенначар тІоараш детт, хозача халхаро дог ловзадаьккха.

1985 шу. Юха а Москва, фестиваль. ХІанзза чакхъяьннай «Са Дагестан» яхача ансамбла концертни программа. Гулбенначар тІоараш детт, халхархочунга сцена тІара дІа ма гІо яхаш. Юха а К. А. Манафов! Цхьабакъда, из хІанз ансамбла кулгалхо ва, хІаьта сцена тІа ваьннав кьона шераш дагадехха.

Укх деношка 60 шу дуз артиста. Хьалха, санна кадай, сиха, наькъа б траІгІ ха бІарг тІаозаш ва из, дуккхача кагирхошта лоаман сихача халхара говзал хьех цо. Цудухьа йоаккх цох массане а хьехархо яха цІи. Цун вахара никъ, профессецара безам, «къалуш йоаца кьонал» кхычарна масал да.

«Дагестанская правда».

Эргалонаш яреи дегІаахар сихдареи наькъагІа

ГІУЛАКХАХ ДОГ ЛАЗАШ ХИЛЧА

Сунженски района промышленни предприятешта юкъе къаьстта лоархІаме моттиг дІалоацаш я Карабулакера нерудни гІишлон материалаш арахеца завод.

Дикача хьоккхамашца чакхдаьккхар завода коллективо шийтталагІча пятилетка хьалхара шу. Планал совгІа арахийцар 33,2 эзар кубически метр гІишлон материалаш. Продукци арахецилга 5,5 процент лакхделар, из маьхала йоаккхилга — 22 процент.

Дика лел завода гІулакхаш укх шера а. Духхьал дІабахача январь бетта массе а долча технико - экономически хьоккхамий план тІеххкоачашйир. Планал совгІа арахийцар 39 эзар сома маьха товарни продукци.

МоллагІча предприяте производственни толамий мах бу цо договорни декхараш кхоачашдарга хьежжа. ХІаьта дІабахача бетта договорни декхараш 100 процент кхоачашдаьд завода коллективо.

...Карабулакера нерудни гІишлон материалаш арахеца завод болх бе йолаелар 1974 шера. Цу хана денз дукхаза а моттигаш хиннай из ший планах лоархІа ца еш, продукцега дІадодар лакха долаш. Болх ритмично дІабахийтацар болхлой дІабувларо, цудухьа лоха яр къахьегама овсарле а.

Укх тІеххьарча хана дикка хоалуш тоаденнад гІулакхаш, дукхача хьоккхамех тІеххкоачашъю планаши тІаийца социалистически декхараши.

Лоацца аьлча, завода еррига производственни механизм дийнъеннай. ХІаьта дІахо цунга цхьан ритмагІа болх байтара гІулакх тийша да нахах.

Хьийга къа зехьа довргдоацилга кхетадир болхлоша къахьегам вІаштІехьбаккхара кердача формах болх бе болабелча. Цхьабакъда, новкъарле ещ цхьа хІама дар. ГІулакхаш юхатеттар транспортникаша. Цудухьа соахка аьхки кхы ха ца туллийташ бригадни подряд юкъейоалайир транспортни цехе. Заводе хІара бригадана тІачІоагІийр водителий бригадаш. ХІанз водителий алапи тийша дар смена бухсоццаш хьаьнкхача продукцех.

Цудухьа сменийн, бригадай гІулакхашта юкъе гІерта безац завода кулгалхой. Хьадаьр, хІаране къахьегарга хьежжа, болхлошта юкъе дІадекъаш я цар шоаш вІашагІъехка бригадай советаш. Бригадни подряд балха юкъейоалаяро Іальмате чІоагІийр къахьегама дисциплина. ЦІенбенна дІабаьлар прогульщикаш, лодыраш. Долче, дисциплина телхаерашта выговораш еш, приказаш детта дезац завода администраце. ХІана аьлча, талмастта ший болх беш вар шоаш юхатох цун уллув къахьегаш болча новкъосташа, гІалат ваьннар цу сахьате бригада совете вувц.

Бригадни подряд, къахьегам вІаштІехьбаккхара толашагІа йола форма хилар тешал ду укх цифро, дІадахача шера юкъера лаьрхІача заводе хІара болхлочо бетта 250 сом алапи ийцад, хІаьта сдельщикаша кхы а дукхагІа — 300—400 сом.

Геттара нийса а хьаькъалца а даь хІама да завода производственно - диспетчерски служба балха а бригадни подряд юкъейоалаяр.

Са къамаьл хилар диспетчераца Р. Мореваца.

— Заводе болх беш ва са цІенда а, — йоахар цо. — ХІанз хІара бетта тха цІагІа вІашагІкхета ахча 500 сомал кІезигагІа хилац. Со диспетчер я. ХьалхагІа оклад яр тха. ХІанз тха алапи а смено бухсоццаш хьадаьчох тийша да. Цудухьа болхлой санна лакха да тха алапи а. ТІаккха са безам хул, кхы а дикагІа смена болх дІабахийта, цунна эшар Іалашдара оарцагІъяла. Итт шу совгІа ха я со укх заводе болх беш вола, — яхаш дувц сога дробильщика Евлоев Хаматхана. — Цу юкъа кІезига хувцабеннабац предприяте кулгалхой. Бакъда, уж хийцабар, аьнна дикагІча оагІорахьа тІанхеташ хІамаш дацар, къаьнара проблемаш, кхоачамбоацараш шоаш дараш дусар. Сона хетачох, вокхар кхета ца даь керттера дар кхетадир директора Ю. Албакова. ГІулакхаш бокъалгахьа дала доладеннад. Керттера дар наьха йоакхо йича мара хьахургдоацилгах тийша ва директор.

Бакъда, болхлочо дувцар. Наьха хьалаш тоадара, социальни дешай йоакхо елга, шоай балха тІа керттера декхар а лоархІаш леладу тахан завода кулгалхоша. Масала, керттерча цехашка хьадаьд болхлошта салаІа цІенош, хьалхагІа дийнахьа ши сахьат даллалца мара болх ца беш хинна столови хІанз сайрийна ворхІ сахьат даллалца йийлла хул. Цудухьа шоллагІча смене болх беча наьха таро я бІайха кхача баа.

Ховш да наха чубаха фусамаш Іалашъяр моллагІча предприяте а йоккха проблема йолга. Иштта дар укхаза а. Бакъда, дукхача хана завода болхлошта квартираш ца ялара бехк кулгалхой а бар. ХІана аьлча, цу гІулакха дукха сагота бацар уж. ХІаьта духхьал соахка завода 21 квартира еннай, укх шера 50 коттедж хьалъе болабеннаб районе.

Заводе дика хувцамаш хулаш латт. Из хьахиннад хІаравар балхах дог лазаш къахьегаш хиларах: директорагара денз мугІарерча болхлочунга кхаччалца. Бакъда, даьчох кхоачам а баь Іе йиш яц, хІана аьлча эргалонаш елга цхьан дийнахьа хьахулаш дац, из йІаьххача ханара лоархІаме гІулакх да.

Г. ПАРОВ.

Кердадар хьаллоацаш

КПСС XXVII съезда материалаш тІа белгалдаьккхад, продукци дика хилийтара гІулакх духхьал экономически хинна ца Іеш политически а долга, бІарчча общества а вайх хІаране а керттера гІулакх из долга.

Из дика кхетадеш ба «Аргунводпром» производственни объединене берригa а къахьегамхой. Продукци дикагІа хилийтаргахьа баькха хьалхара гІа мо лархІа доагІа ОТК тІахьожама отдел хІанз РСФСР хин боахама министерства приказагІа объединене кара йоалаш болх беш хилар.

Цо таро елар продукце дикала бола тІахьожам чІоагІбе.

— Тха брак дІайолалора укх цехера, — йоах ОТК начальника С. Абдулазимова, арматурни цехе чувоаллача юха а сеце. — Ховш да аьшкабетонни изделеш дукхагІча даькъе каркасаш дика хиларах тийша йолга. ХІаьта каркасаш хьаеш пхи болхло вар тха. ХьалхагІа мичча беса яь а шоай норма кхоачашйича, цар хьадаьчун дикалга дукха хьажацар. ТІаккха хІанз объединенецара хьакъоастадаьчул тІехьагІа кхийттар тхо «астагІа» моттиг дукхагІча даькъе каркасни участок йолга.

Цхьаькха хІама а дар продукце дикала Іаткъаш: каркасаш хьаеча къахьегараш дукхагІча даькъе кхалнах бар. ХІаьта цхьайола балха операцеш маІача наха а халла мара кхоачашъюлургйолаш яцар. Цудухьа из проблема къоастаяра ший теркам тІаберзабир конструкторски бюрос. Инженера В. Куликова рационализаторски предложени елар автоматически режимах цу лине болх бергболаш. Балха юкъейоалаяьчул тІехьагІа цох завода хьахинна экономически пайда 14,7 эзар сом ба. Цунца цхьана хьалхагІа пхе саго беш хинна болх хІанз цхьан саго бу, дукха а дикагІа я хьаеш йола каркасаш. Цо вІаштІехьдалийтар духхьал дІабахача январь бетта планал совгІа 600 кубически метр аьшкабетонни изделеш хьае, къахьегама овсарле планал совгІа цхьа процент гаргга лакхъе. Цунца цхьана кердачо таро хилийтар дукха металл, кхыйола бийдал кхое.

Из дерригa а вІаштІехьдаьлар ОТК тІахьожамхоша шоай ханнахьа кхоачамбоацар хьахула наькъаш теркал дарах, из гаьна ца доалийташ оарц даккхарах.

Ерригача объединене гІулакхех аьлча, стабильно болх беш хьайоагІа цун коллектив укх тІеххьарча массехк шера. Продукци дикагІа хилийтара чІоагІа лоархІам болаш хІама хилар 1986 шу доладелча денз химдобавкаш а етташ продукци хьае йолаярах. ХІанзлехьа из продукци арахийцай 85 эзар кубически метр.

Керттерча предприяте кара а ерзаь арахеца йолаяьй шин тайпара аьшкабетонни издели. Балха юкъейоалаяьй Р-91 яха установка, автоматизаци яьй кхаь пропарочни камера, укх шера хьалхарча квартале болх бе йолайолийтаргйолаш я ВД 63/8 яха керда компрессор.

Арахецача продукцега диллача, из хоалуш дикагІа хиннаяле а (къаьстта укх шера) духхьал дІабахача январь бетта 30 саг материальни бехктокхаме эзав брак ярах. Нагахьа санна хьалхагІа диззача шера а иштта нах бехктокхаме озацар дукха дукхагІа брак хуллаше а. ХьалхагІа продукце дикалга хьожа деноШ кварталагІа мара чакхдоахаш хиннадеце, хІанз хІара бетта шозза хул уж. Цу деношка теркам беш хьож брак йолаш продукци арахецара бахьанаш хьа мичара долалу, сиххача хана ледарлонаш дІаяхара наькъаш белгалду. Уж дІаяхара бола бехктокхам тІабожабу хьаддача наха.

Балхаца безам дукхагІа хилийтара ОТК болхлошта алапеш лакхдаьд. Иштта начальника 240 сом эц, вешта аьлча 6 тума лакхденнад цун алапи. ХьалхагІа мастераша 125 сом эцаш хиннадале, хІанз 200 сомага дІакхоач. Цул совгІа, бетта ара мел хийца продукци даккха хІама доацаш хиннаяле ОТК болхлошта премий лу. Цхьан дешаца аьлча, болхлой алапи тийша да цар хьаеча продукце дикалах, Цу гІулакхах пайда боал заказчикашта а продукци хьаерашта а.

ШийтталагІча пятилетка шерашка объединенена чуйоагІача къахьегама коллективашта хьалхашка латт бехктокхаме декхараш.

1987 шера апрель бетта объединене керттерча завода балха юкъейоалаергья электроэнерге лоархІам бу АСУ, хІаьта 1988 шера из юкъейоалаергья Карабулакски аьшкабетонни заводе. Реконструкци е кийчо еш я шиъ формовочни пролет, цига ялх пропарочни камера дІа а оттаеш. Болх бе йолайолийтаргья автоматизированни цементни склад. Цу тайпара дола балхаш кхы дукха а дергда объединенена чуйоагІача предприятешка.

Ховш махилара, из дерригa а тийша да сага факторах. Цудухьа объединене чІоагІа йоакхо ю специалисташ хьахаржара, царна кхетам а луш, уж дІанийсбара. Цар гІулакхашка а профессиональни говзалга а хьежжа дІанийсбу уж бехктокхамегІарча участкашка.

Беча балха дикагІа тІахьожам лоаттабара объединенера зІамига цехаши участкаши вІашагІа а тохаш, хьаю специализированни предприятеш. Царна керте уттабу башха-дика организатораши шоай балхах дика кхеташ бола специалисташи. Продукци дикагІа хилийтара, эргалонаш елга сихдара чІоагІагІа ду цу гІулакхаша.

ХІанзчул тІехьагІа цхьа шу даьлча объединене керттерча предприяте болх бе йолалургья етта кирпишк, наькъашка ехка плиташ, бардюраш хьаергйола технологически линиш.

Укх шера кердача экономически экспериментах болх бе йолаеннай объединене коллектив. Цунца дувзаденна аттестаци чакхъяьккхай болхлошта, инженерно - технически болхлошта, гІулакхерча наха.

Уж дерригa балхаш деча хьалха латт кулгалхой-коммунисташ. Царех ба цеха начальник Н. Шовхаев, керттера механик Н. Алимханов, паросиловой цеха начальник Д. Галаматов, кхыбараш.

А. АРСАМИРЗАЕВА.

Соахкарчул дукхагІа

ЦхьайтталагІча пятилетке хІара шера юкъера лаьрхІача хинначул дукхагІа продукци дІаелар паччахьалкхенна соахка Ермоловски коа тІара оалхазараш леладеча фабрика коллективо.

Цу толамга кхача геттара доккха новкъостал дир коа тІара оалхазараш леладеча Остроущенко Валентинас, КПСС Грозненски райкома бюро член, райсовета депутат йолча цунгара масал эцаш къахьийгача Алибекова Кулимас, Элдерханова Бакус, Алханова Човкас, кхычар. ДІадахача шера шоай планаш цхьайтта бетта кхоачашйир цар.

Дика дІадоладаьд карара шу а. Масала, Алханова Човкас январь бетта хІара дийнахьа 8500 фуъ гулдора ше доал деча котамашта тІехьара, е соахка хиннaчул эзар фуъ дукхагІа.

Кхы а лакхагІа да февраль бетта хьоккхамаш. ХІанз хІара дийнахьа 9200 фуъ гулду. Иштта заданел а соахкарчул а дукхагІа я лакхе цІераш яьхача цун новкъосташа йоаккха продукци а.

Паччахьалкхенна дулх, фуаш дІадалара карарча пятилетка шин шера планаш Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузача дийнахьа кхоачашъе дош деннад фабрика коллективо. ЛаьрхІар толаме кхоачашдара цо низ кхоца беш къахьегаргхиларах теш.

Я. ЦУЕВ.

Доазол дехьара

Болгаре дуккхача художественни коллективашта юкъе Кутов Филиппа цІерагІа йола халкъий иллейи халхареи Паччахьалкхен ансамбль эггара цІи хазарех цаІ я. Болгаре, доазол арахьа дІахезай из. Геттара чІоагІа наха тІаэцаш чакхйийннай цун гастролаш Советски Союзе, Итале, Франце ,США.

СУРТА ТІА: ЦІи хеза коллектив илли доаккхаш я.

БТА—ТАСС сурт.

ДУНЕ ЦХЬАН КІИРАГІА

ДОГ ДОАХИЛГЕН КЕРДА ФО

Дог доахилген керда фо дІадаьржад дунен тІа — массанена эшача машара духьа цхьаькха боккха гІа баькхаб. Цунна тешал ду 28 феврале кепатехача, КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева заявлене, цу тІа дІанхайкадаьд Европерча юкъера гаьнал долча ракетий проблема ядерни герз дІадаккхара дешай блока юкъера хьакъоаста а яь, цунах къаьстта соглашени яра СССР предложени оттаялга а, хІаьта из дош тІехьа а ца тетташ сихха чакхдаккха дезалга а.

Из гІа — дІадахача шера юххье еннача XX-гІа бІаьшу чакхдаллалца этапех доахаш ядерни герзи кхыдола берригa нах боабу герзаши дІадахара йолча советски программа цхьа этап я. Цу программа тІа хьагойт КПСС-и Советски правительстваи принципиальни политически никъ, цун керттера маІан да дунен кхерамзле оттаяра, адамаш дийна дисара гІулакх еррига паччахьалкхений, халкъий юкъарча низаца мара чакхдаккха йиш хургйоацилга.

Рейкъявике хиннача советско-американски переговораша эггара хьалха къаьгга гучадаьккхар ядерни герз дІадоаккхилга — де йиш йолен де таро йолен гІулакх долга. Цхьабакъда, цига соглашени е, вайна ховчча тайпара, вІаштІехьдаланзар. Цу гІулакха духьале йир, советски кулгалхочун заявлене тІа белгалдаьккхача тайпара, чІоагІача низаша.

Цхьабакъда, цу хиннaчох бола бехктокхам Советски Союза хьатІабилла гІертар Малхбузехьа. Цига нах тешабе гІертар, ядерни герз дІадаккхара дешаех йола переговораш пайда боалаш чакхъяргъяр, нагахьа санна СССР-о Рейкъявике еннача предложеней пакета чура юкъера гаьнал долча ракетий дош дІадаьккхадаларе, яхаш. Ала деза, цу гІулакха а вай мехко нийса никъ хьа а лаьца наха бакъахьа хетар де оттадаьлга. ХІанз духхьал американски оагІон кара да, европейски континент дукхача ядерни мухьах мукъаяккхара йолча таронех пайда эцар, Іоажал яхьача ядерни арсеналах из мукъаяккхара мегаргболен пайданен гІа баккхар.

Европерча юкъера гаьнал долча ракетий гІулакхаш белгал а доахаш, Советски правительствана массаза санна лоархІамера гІулакх хет герз хьадда юхатохара соглашени елга, хІаьта цул тІехьагІа стратегически герзаш дІадоахилга, космосе герз доаккхилга цунца а дувзаш.

Европан кхыча мехкийн халкъаша кхетаду герз дІадаккхара гІулакха этта исторически моттиг кІалхьаръялийта, хІанз мукъагІа, йиш йоацилга. Цу гІулакха бола тешам ба вай мехка керда лоархІамера болам массанахьа а шерра кхетабари хьаллацари. Социалистически дукхагІдолча малхбузеневропейски мехкий кулгалхой заявленеш тІа белгалдоаккх, герз дІадаккхара переговорашта кердача советски предложене позитивни Іоткъам бергболга, тешал ду СССР дог цІена долаш соглашенеш е гІертилга. М. С. Горбачева заявлени ше къоабалъелга хьааьннад США президента Р. Рейгана а, цо хайтад гІулакх къоастадара Женеверча американски делегацега Вашингтоне хьакхача аьлна ше указани еннилга.

Европан кхыча мехкийн халкъаш хьежаш а да са а тувс, советски предложенеш Вашингтоне нийса кхетаерг хиларга, дуне машаре хургхиларга сатувсара керда фо юхасоцаргдоацаш, массанена юкъе машар оттабара соглашени е США-с позитивни жоп даларга.

ЦХЬАТАРРА БОКЪОНАШ ХИЛАР, ИРАЗ, МАШАР

Дунен тІара, берригa кхалнах цхьан хІаманца шоайла тара ба: царна шоашта, шоай берашта, гаргарча наха ираз хилар деза. Социализм котъяьннача планета даькъа тІа кхалсаг общество цхьатарра бокъо йола член а хинна дІаэттай, хІанз а къоастаянза дукха проблемаш яле а. Дунен дукхагІдолча мехкашка кхалнах «шоллагІча» сорта» нахах лоархІ.

Малхбузен дегІадаьхкача мехкашкара доал деш йола классаш обществера кхалсага лоархІама реакционни концепцеш дийнъе, из профессиональни гІулакха, иштта политикана гаьнъяккха гІерт. Предпринимателаш кхалнахах, хьалха санна геттара, кІезига алапи телаш бола балха низ бе таро лургйола ситуаци хьае гІерт. Хьабе болх боацача кагирхошца, имигранташца, балхара дІабаьхача дуккхача квалифицированни болхлошца конкурса хьале кхалнаха перспектива лу квалификаци йоацаш, гарантии йоацаш, кІезигача алапех болх бе. Иштта США тІеххьарча даннеех кхалнахан маІача нахан цхьатарра болх барах луш дола алапи 40 процентага кхоачаш башхало йолаш да, Франце — 37 процент.

ДегІаухача мехкий кхалнаха хьалхашка чоалхане проблемаш латт — къел, моцал, лазараш, дукха бераш доаш хилар. Цхьадолча бусалба мехкашка, масала, Пакистане, Иране, юкъерча бІешарашка хинна порядок оьшуш [illegible] «исламизаци» яра политикана хьалхашка кхалнаша цхьанкхьа бокъо яц. [illegible] Африка кхалнаха [illegible] геттара хала лоаттабу апартеидах духьала къовсам.

Иштта Лаьтай дикка дукхагІдолча даькъе экономически цхьатарра ца хиларо, колониализмо, сага бокъонаш, керттера [illegible] хаяро [illegible] гача сфераш тІа кхалнаш озара новкъарде ю.

Цунца цхьана социальни хьалага, цІока бесага хьежа а доацаш берригa кхалнах вІашка озар цхьа декхар да — массанена юкъен чІоагІен машар оттабар. 1985 шера аьхки Найробе чакхъяьннача кхалнаьха Дерригдунен конференце — 160 паччахьалкхенашкара викалаша — массавар раьза а волаш е вывод йир: машара хьало, халкъа кхерамзле чІоагІъяро мара кхалнаьха цхьатарра бокъонаш оттае, цар дезалаш, бераш паргІата даха таро хулийтаргъяц.

ХІаьта факташа хьахьокхаш ма хиллара, дерригача дунен тІа кхы а дукха кхалнах машара тІехьарча хьинарерча къовсама юкъебоагІаш латт. Малхбузен Европа мехкашка цар американски тІема низаш цигара арадахара духьала выступленеш ю. Дика бовзаш ба английски кхалнаьха денале къовсам, цар полицена духьале ешшехьа американски ткъамаш дола ракеташ латта Гринэм - коммон яхача тІема базана юхе «Машара лагерь» хьаьйй. Дукха ха йоацаш цар гІулакх хьаллаьцар тІема духьаларча болама активисткаша Браудерча тІемафецарча базана юхе. ФРГ машара тІехьа къовсам лоаттабеча кхалнаьха Хайльбронна гаьна йоаццаш йолча «Вальдхайде» яхача американски базана юхе демонстраци хилар. Итташ мехкашкара ца хаддаш хьаух кхалнаха тІема духьалара манифестацеш дунен халкъашта юкъера форумаш чакхъяхарах дола хоамаш. Дунен тІара кхалнаха машара, дунен халкъашта юкъерча кхерамзленна тІехьа къовсам лоаттабеча керда лоархІаме этап хургъя июне Москве чакхъяргйола кхалнаьха Дерригдунен конгресс, из чакхъяргья «2000 шерага ядерни герз доацаш. Машара, цхьатарра бокъонаш хилара, дегІахувлара тІехьа» яхача девизагІа.

Тахан дунен тІарча кхалнаха тайп - тайпара проблемаш дагайоахк. Царех цаІ — эггара лоархІамегІъяр — шоай берашта иразе, машарера кхоанен Іалашъяр, ядерни катастрофа юхатохар.

ХІАНЗАРЧА ХАНАРА СИЙ ДОЛА НИЗ

Дунен халкъашта юкъера гІулакхаш тоадара лоархІаме фактор а хинна дІаэттаб тІеххьарча [illegible] шера блокех дІа ца кхетара болам — дунен тІа паччахьалкхений объединени шийна чубоагІаш хІанз бІаь совгІа член а болаш. 1 марта денз 7 марта кхачалца Машара Дерригдунен совета тІахьехамагІа блокех дІа ца кхетара болам [illegible] чакхдаьннад.

Болама девиз — «Машар, тІаьраш дІадахар, дегІадахар» да. Иштта 1986 шера сентябре Хараре хиннача блокех дІа ца кхетара паччахьалкхенаш правительствашти кертелаттарий VIII конференце. Тайп-тайпара политически общественни системаш йола кьона паччахьалкхенаш ядерно - космически заманца нийслуча тайпара хьалхаяьккхача кердача политически уйлана тІехьаяьннай. «Массанена лоархІамегІа дола декхараш хинна дІаотта деза вахари дегІаахари, валари вахар дохадари а доацаш», — аьннад блокех дІа ца кхетара болама председателa, Зимбабве премьер-министра Роберт Мугабе.

Блокех дІанкхетанза долча мехкий тешаме союзник ше хилар дІагойтад социалистически содружества. Уж де гІертар юкъара хилар къаьгга бакъду КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачевеи Инде премьер-министра Раджив Гандеи кІал кулгаш яздаьча ядерни герзах мукъадолчеи Іоткъам тІалатташи доацача дунен принципех йолча Делийски деклараце. ХІанзарча ханарча керттерча проблемашка цхьана даха дезилга хьахьекхад цо. СССР-о, социализма кхыча мехкаша хьинаре хьаллоац кортамукъа яьннача паччахьалкхенаша дунен халкъашта юкъерча гІулакхашта демократизаци ярен дунен тІа нийсхон, керда экономически порядок оттаяран тІехьара къовсам.

Ше хьахиннача хьалхарча деношка денз США керте латтачa массехк малхбузен держава хьежорг а хинна латт из болам. ЦРУ директора заместитель хиннача, хІанз США ООН-ера массазара викал волча инарала Вернон Уолтерса цхьаккха хІамах дош ца хеташ блокех дІанкхетанза долча мехкех аьннад, из «жа Іул да», аьнна. Цу тайпара моастагІал дашха доагІа, дегІайоагІаш йола паччахьалкхенаш США неоглобалистски хьашташа дІадехар кхоачашде безам боацаш хиларца.

Милитаристски «неоглобализма доктрина» эггара хьалха духьалъерзаь я блокех дІанкхетанза долча мехкий суверенитета. КІалгІолла тийша болх лелабара объекташ санна хьахержай Афганистан, Никарагуа, Ангола, Мозамбик, Ливи, кхы дукха паччахьалкхенаш. США-си НАТО гІолларча цун союзникашеи мийкардоах дунен тайп - тайпарча моттигашкара кхуврчаш, хьаллувц израильски сионисташ, къулбаафрикански расисташ, чилийски фашисташ, халкъа духьалара кхыйола режимаш.

Кортмукъадаьннача мехкашта хьинаре духьалдоаккх Малхбузено экономически герз, уж дегІахара блокада оттае гІертат. Цу мехкий арахьара декхараш 1986 шера лакхденнад миллиард долларга кхоачаш, хІаьта процентех дІадала дезар дерригача декхара кхоалагІа дакъа гаргга да.

Блокех дІанкхетанза йола паччахьалкхенаша шай лоамие хилара а бола тешам ба хІанз эттача хьале [illegible] бакъдий болама кІира чакхдаьккхача хана.

Владимир МАЛЫШЕВ, Людмила АЛЕКСАНДРОВА, Владимир КОРОЧАНЦЕВ. (ТАСС).

ЮАР. Ираз дола нанеи воІи хьагойташ дола ер сурт дезала альбома юкъера дац. Набахта бархІ бутт баьккхачул тІехьагІа цар вІаштІехьдаьннад мукъаде яккха, вешта аьлча, цІа баха, хІаьта мукъале яхар-м паччахьалкхен апартеидах кІай цІока долча граждананшта мара доагІаш дац. Баьде цІока долча наьха вахар — вІаштта ворхІ хьацар даллалца къахьегилга, бандустанашка сагІа декхаргий хьисапе лелалга, расисташа деш дола таІазар ла дезилга, ла ца дувгІараШта Іазап увттаделга да.

Полицейски эскареи подразделенеша цахаддаш еча дуккхача карательни акцеех бІаьш нах боабаьб расисташа, ЮАР-а набахтенаш хьалйизай. ХІанз кхьметтел бераш а набахтенашка чукхувс охранка агенташа.

Рейтер—ТАСС телефото.

КЪОНА ОАЗАШ

МЕРЕШКОВ Султан.

КЪОНАХ

Къонах ва хьо,
нах Iа лоархIе
Адамий духьа хьо вахе.
Къонах ва хьо,
наха лоархIе,
Даймехка сий лакха доахе.
Къонах ва, яхь ца йохке.
Денал, эздел хьа дале.
Къонах ва хьо,
къонах волаш,
Новкъоста га ца дохке.
Къонах ва, Даьхе лоро
Кийча волаш хьо вахе.
Даьхен ираз-аьттув, таро
Массе хана лакха йоахе.

* * *

Из лакха лоам санна
да шоана лакха,
Вай хьалкхедаьча
вайнаьха сий.
Наьна бIаргех цIаккха
ма легалда
ГIайгIано доаха
из дира хий.
Ба со кхеваьча са
наьна корта,
Керда дилла лоа санна кIай.
Шераш дIадолх,
гIа боахаш шортта,
Нанна со баркал ала
воал сай.
Баркал ях аз,
се кхеваьча нанна,
Берригa нах безаш
хьалкхеварах,
Ког баккха Iомаваь,
денал а денна,
Вахара никъ камаьрша
хьахьехарах.

ЭЛИЛЬГИРИЕВ Хьасан.

ДАГ ТIЕРА ЦIЕ

ДIаяхна къуона хан
дага а йогIий,
Сагатдан кхин цхьа а
бахьна а доцуш,
Делахь а сагатлой,
стихаш а йохий,
Ойлане волу со,
хьо дагалоцуш.
Хьан цIе-м ас ца яьккхи
йозанехь цкъа а —
Йоккхур а яц иза,
мел дукха яздарх:
Соьга ахь ца делла
бакъонан дакъа,
Ткъаь оьший ас илли
хьан цIарца дездан?

Вайшиннийн шераш ду
гонашкахь шорлуш,
Iома чу тIелг тоьхча,
тулгIенаш санна.
Зама дIа мел ели,
вовшашна херлуш,
Цадевзарг хир ду вай
йогIучу ханна...
ДIаяхна къуоналла
дага а йогIий,
Ма хьоме хетало
селханаш суна!
Даг тIера цIе атта ца
йолу йогий —
Цундела хир ду-кха
сагатдар хьуна...

ДЗАУРОВА АсмаIа.

СИЙ

Хьо дукха дийзачун,
Лораде гIийртачун,
Хьа хам бе эттачун,
Хилда хьо, сий!
Хьох тамаш ца яьчун,
Хьох доккхал ца даьчун,
Хьох вокхий ца веьчун
Дожалда сий!

* * *

Къонех а вовцаш,
ахча а хинна,
Iа доадечуя ков,
Ахча а доацаш,
къонах а волаш
Венна дIавалер тов.

НАЬКЪАШ

Наькъаш, наькъаш,
наькъа такаш,
Алал оаша мича вуг?
Харцахь новкъа яхар
кхераш,
Гарре детталу са дог.
Наькъаш, наькъаш дIаьха,
лоаца,
МалагIа ба шох со йодар?
Со хьа дIоаххал хургьяр
хьоца.
Фуд-те, сога хьежар?
Фуд-те короргдар?

Базоркин Зураба концерташ

Укх деношка вай республике хьоашалгIа вена концерташ лущ вар Куйбышеверча операн балетен театре болх беш вола оперни артист Базоркин Зураб. Из ва вай мехкахо — вовзаш волча яздархочун Базоркин Идриса воI. Цо дийшад вай музыкальни училище. Цига шин курс чаккхъяьккхачул тIехьагIа из деша отт Москверча П. И. Чайковске цIерагIча консерваторе. Цо деш вокальни факультета декан волча профессора Тиц Гуго Ионотановича классе.

Консерватори чаккхъяьккхачул тIехьагIа Зураб кхаь шера стажировке хул Ленинградерча С. М. Кирова цIерагIча операн балетен академически театре.

1976 шера дензд Зураба болх бу Куйбышеве. Цу юкъа дукха тайп-тайпара оперни ролаш ловзаьй цо, театре хьалха латтача артистех цаI ва из. Керттера ролаш ловзаеш эрсий а доазол дехьарча а классике дагъа лоацаш цо кхоачашъяьй е оперни партеш: Римский-Корсаков «Паччахьа нускал» — Грязнов, А. Бородина «Аьла Игорь» — Игора а Галицкий Владимира а партеш, Дж. Верде «Макбет», — Макбет, «Трубадур» — граф де Луна, Дж. Пуччине «Тоска» — Скарпьян, кхыяраш.

ХIанз театре кийчъеш я сийлахь - воккхача австрийски композитора Моцарта «Берригача кхалнаха ишта чакхдоах шоай гIулакхаш» яха комически опера. Цигa Базоркин Зураба локхаргъя Гульельмо партн.

Укх шера 70 шу доал вай мехка Сийлахь - йоккха Октябрьски социалистически революци хинна. Советски наха меттел, дунен тIарча прогрессивни адамленна а доккха цIей да из. Цу юбилейга кийчлуш куйбышевцаша оттае чIоагIъяьй сийлахь - воккхача эрсий композитора П. И. Чайковске «Чародейна» яха опера. Укхаза Зураба ловзаергъя аьлан партн.

Шийн мехкахой болча хьоашалгIа воагIаш Базоркин Зураба кийчдаьдар шин отделенех латта концерт.

Хьалхарча даькъе цига йийкар эрсий композиторий операшкара ареш, ариозаш, каватинаш, монологаш, цхьаццайола романсаш. Масала, А. Бородина «Аьла Игорь» яхача оперера Игора ари Чайковске «Евгений Онегинера» Онегина ариоза, Рахманинова «Алеко» яхача оперера Алеко каватина, «Демон» яхача Рубинштейна оперера яхоалагIа романс, Демона монолог, «Борис Годунов» яхача Мусоргске оперера Бориса монолог, кхыяраш. ЕррнгIача шоллагIча отделене йийкар Мейя, Фета, Ратгауза, Щербина, А. К. Толстоя, шийн дешаех П. И. Чайковске язъяь тайп-тайпара йола романсаш. Царна юкъе яр: «Са гений, са милейк, са доттагIа» (Фета дешаш), «Хьоца цхьана даьгIар вай» (Ратгауз), «Средь шумного бала» (П. И. Чайковский), «Сенна?» (Мей), «Машар хилар» (Щербина), кхыяраш.

Базоркин Зурабах а, цун кхолламах а, цо гайтача концертах а лаьца Нохч - ГIалгIайчен музыкальни училища директора, Российски Федераце культура заслуженни болхлочо Брайловский Леонид Васильевича аьлар:

— Йоккха певчески диапазон а хоза оаз а йола иллиалархо ва З. Базоркин. Дика вIаштIехьдоал цун баритонахи лаккхача басахи язъяь классически оперни репертуар лаьха. Сога хаьттача, цун амплуа — драматически баритон. Кийчон дика школа йолаш, кхоане беркате хургйолаш, сценически безаме, наьха дег чу южача оазаца иллеш оалаши, зритель дика кхетавеши вовзаши певец ва из.

Концерта аккомпаниатор яр Куйбышеверча операн балетен театра концертмейстер Мордашова Наталья, из дIахьош яр Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен филармоне артистка Сафронова Лидия.

Вай республике диъ концерт делар Зураба. Цун концерташ хиннад Грозперча музыкальни училище, Назране, телевидене, Нохч - ГIалгIай филармоне зале.

А. БЕК.

БIаь шовзткъей иттнега кхоачащ болча 15 мехкарча С. М. Кирова цIерагIча Казахски паччахьалкхен университета кхыча мехкашкарча гражданашта лаьрхIа йолча подготовительни курсашка деша багIача кагирхоехи мехкарехи цаI я Амина Асар Мауйлева. Шийн кердача доттагIий санна дIахо а СССР-е деша безам ба цун. ХIаьта хIанз, подготовительни отделене дешача цхьан шера эрсий мотт Iомабе, юкъерча школа общеобразовательни предметаш кхы а дикагIа Iомаде деза.

Афганистанерча цу студентка майра биографи цIаьхха яйзай цунца деша багIараща. Дукха ха йоаццаш мехка дукха газеташ тIеи журналаш тIеи арадаьлар герз бе доалла къона нах тIабола сурт. Царна юкъе я Амина. Афганистана Халкъадемократически парте члена йоI, шийн ялхайтта шу даьлча цу парте мугIарашка дIаэттай Амина. Шийна кхерам тIалатташе а цо кхалнахага дIабувцар апрельски революце никъ, новкъостал дора нах деша Iомабара. ХIаьта Гильменд яхача провинце кагирхой тIема отряд вIашагIъеллача цун командиралла хержар из. Бакъда, топаш кхувса езанзар. Цу отрядо лорадора комсомола комитета цIа, городе сатем лоаттабора, човнаш хиннараща новкъостал дора.

СУРТА ТIА: советски студенташа сакъердалуш ладувгI шийн тIема новкъостех—мехкарех Аминас дувцачунга.

Ц. БУДНЕВИЧА, В. КОРЧИНА сурт.

ТАСС фотохроника.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ!

Грозненски нефтяной техникумо хьаелл подготовительни курсаш. Занятеш дIахьоргья 20-чa марта дена 20-ча мая кхаччалца.

Подготовительни курсашка занятеш дIахьоргья эрсий мотти математикеи Iомаеш вступительни экзамений программах. Говзача хьехархоша дIахьоргья занятеш.

Курсашка оттача хана заявлени хьаяла еза.

Уж хьанйю кIирандийнахьагара дIа мел иккхача дийнахьа, Iуйрийна 9 сахьат даьлча денз сайрийна 5 даллалца укх адресах: Клара Цеткина улица, 14/53, ауд. 206.

СПОРТ

КIАЛТОХАР

Городе Новокузнецке чакхъяьлнай кагирхошта юкъера «Трудовые резервы» Российски совета хьалхле якхара хетаяь шийн лоIаме кIалтохара чемпионат.

Цу яхьашка белгалваьлар вай мехкахо А. Евсултанов. Цо дото медаль яьккхар 82 килограммага кхаччалца шоай дозал долча атлеташта юкъе.

ТЕННИС

Грозне чакхъяьлар теннисах йола республикански яхьаш. Кхалнаха юкъе хьалхара моттиг яьккхар Сурина Ольгас. МаIача наха юкъе толам баьккхар Демушкин Дмитре.

А. ИЗМАЙЛОВ.

Хоттам

Тахан республике гIоллен Грознен морхаш а йолаш, йоачан а йолаш, малхбузехьара секунде 3—8 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 0—5, Грозне 1—3 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лоа а делхаш, наькъашка ша билла а йолаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 3—8 градус шелал, дийнахьа 0—5 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

Дега йIовхал

Тха Тамари, аьле цIи йоаккх Муталиева Башира Тамарех цунца болх беча хьехархоша. Къахьегама йIаьхий опыт еце а, хIанзле дикача дешацца хьехархой коллективага, берий даьшка, ноаношка ше хьоахаяйта вIаштIехьдаьннад къонача хьехархочун.

ХIанзчул шин шу хьалха Грозненски хьехархой училища йистеяьккхача Назрановски района Экажкъонгий-Юртарча номер цаI йолча юххьанцарча школе балха ера Тамари. Атта дацар юххьанца, вешта хьехархочун болх-м цIаккха а хиннабац атта. ХIара бера дегага кхача ховш, вахар кIоаргагIа довзара, Iалама хозленаш ма ярра йовзара эггара хьалха берий бIаргаш хьаделларех ва хьехархо.

Къахьегама йIаьхий опыт йолча хьехархоша, къаьстта а школа директора Стрюкова Лидия Алексеевнас хадданза гIо дора Тамарена цун атта боацача балха тIа.

ШоллагIа класс я цо хьехар. Уж соахка Тамаре хьийха хинна цхьоалагIча классера бераш да. Царех цхьа бер чу ца дусаш шоллагIча классе хьалчубаха аьттув баьлар къоначa хьехархочун. Мишта вIаштIехьдаьннад из, малагIа къайле я цу толама? Цхьаккха а къайле йолаш хIама дац. Бераш дикагIа кхетаргдола тайп-тайпара педагогически методаш юкъекхувларах дешара методиках биззагIа пайда эца гIерташ дукха низ хьинари дIалуш хиларах даьнна беркат да из. Укхаза лоархIаме да йIаьхий опыт йолча хьехархой урокашка а ухаш, цар дувцачунга, цар урокаш мишта тел хьежаш хилар.

Бокква теркам тIабохийт Тамаре дешархой даьшца-ноаношцара бувзамаш чIоагIдара а. Пхе сагах латтача дайноаной комитето а чIоагIа гIо ду болх толаме дIабахьара.

Юххьанцарча классашка атта дац болх бе. Бакъда ше дукхабезаш каралаьца болх цIаккха а хала хилац. Из ханна енаяц школе къахьега, дерригa а шийн вахар, дега йIовхал бераштa хетаде нигат а даь енай.

У. АЗАМАТОВ.

ТЕЛЕПРОГРАММА

10 МАРТ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — Ф. Абрамов. «ЦIа». Фильм-спектакль.
10.45 — «Кердадараш».
16.00, 17.40 — «Кердадараш».
16.10 — «Наьна школа».
16.40 — «ХIана, сендухьа». Бераштa йола передача.
17.10 — Агропром: тахане кхаанен.
17.45 — Документальни фильм.
18.05 — Революцен поэмаш. Концерта премьера. А. Сельвинский. «Улялаевщина».
18.50, 23.20 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Проблемаш. Лехамаш. Решенеш.
21.00 — «Ха».
21.40 — Паччахьалкхен Центральни Концертни зале Литва искусствай гевзанчий концерт.
Ястедаьлча (23.35) — шахматни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — Документальни фильм.
8.35, 9.35 — Истори. 6-гIа класс.
9.05, 14.25 — Французски мотт. Iомабу 1-гIа шу. 8-гIа передача.
10.05 — СПТУ дешархошта. Эстетически кхетам балар.
10.50, 11.50 — Ботаника. 5-гIа класс.
11.10 — Iилма - довзийтара фильм.
11.20 — Эрсий къамаьл.
12.10 — «Плющихе ягIа кхо ших». Художественни фильм.
13.25 — Хьехархочун экран. Астрономи. 10-гIа класс.
14.55 — «Кердадараш».
18.00 — Футбол. СССР чемпионат. «Динамо» (Тбилиси) — «Спартак». Тбилисера трансляци. Перерыв йолча хана (18.45) — «Кердадараш».
16.50 — «Iалама къайленаш». Iилма-довзийтара фильм.
17.25 — «Кхаш кийчдара гIулакхаш мишта лел?» (нохчий меттала).
17.35 — Фильм-реклама.
17.40 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.00 — Футбол. СССР чемпионат. «Динамо» (Тбилиси) — «Спартак». Тбилисера трансляци. Перерыв йолча хана (18.45) — «Кердадараш».
19.50 — Дунен халкъашта юкъера хьал (гIалгIай меттала).
20.05 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — IX-ча республикански къоначa яздархой семинара итогаш (нохчий меттала).
20.45 — «Негатив». Критически журнал.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Доакъошхой». Художественни фильм.
23.15 — «Кердадараш».

11 МАРТ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.00 — Шахматни выпуск.
8.10 — «Сакъердаме старташ».
8.55 — Гушдар — теша хала дар.
9.55 — «Кердадараш».
16.00, 17.30, 19.25 — «Кердадараш».
16.15 — Берий художественни коллективний концерт.
17.00 — КПСС XXVII съезди философе актуальни проблемаш.
17.35 — «...Яхайтта шу даьнен бокххагIен».
18.20 — «Тахан дунен тIа».
18.30 — «Птицелов». Мультипликационни фильма премьера.
18.40 — Юртбоахама знаней университет.
19.30 — «Аз дех сай фамили ца яккхар». Телевизионни спектакла премьера. Автор — К. Прошутинская.
21.00 — «Ха».
21.40 — Концертни студе Останкино Паччахьалкхен Кубански гIазгIалкхий хора выступлени.
22.40 — «Тахан дунен тIа».
22.55 — Сцена кнзга. Театральни обозрени.
00.00 — Футбольни обозрени.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Ца вуга никъ». Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.35 — Географи. 7-гIа класс.
9.05, 14.15 — Немций мотт. Iомабу 1-гIа шу. 29-гIа передача.
10.05 — СПТУ дешархошта. Астрономи. Бутт.
10.35, 11.40 — М. А. Шолохов. «Нахаленок». 6-гIа класс.
11.05 — 20—30-ча шерашка ра советски пейзажни живописъ.
12.10 — «Доакъошхой». Художественни фильм.
13.45 — Хьехархочун экран. Информатикан вычислительни техникан лардаш. 9-гIа класс.
14.45 — «Кердадараш».
16.50 — Документальни фильмай программа.
17.50 — Специалиста хьехамаш.
18.05 — «Школьни вахар» (нохчий меттала).
18.35 — Iилма - довзийтара фильм.
18.50 — Хьамсарча мехка сий. ДIахьор — ЧИГУ профессор В. Б. Виноградов.
19.10 — «Нохч - ГIалгIайчен ди».
19.30 — Футбол. СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Жальгирис». «Олимпийский» яхача спортокомплексера трансляци.
20.15 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.30 — «Музыкальни киоск».
21.00 — «Ха».
21.40 — «ТIема диълагIа шу». Художественни фильм.
23.05 — «Кердадараш».
23.10 — Теннис. СССР чемпионат. Маlанах.

12 МАРТ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Капитаний гIайре». Мультипликационни фильм.
8.35 — «Дех аз сай фамили ца яккхар». Телевизионни спектакль.
10.05 — «Кердадараш».
16.00, 19.40 — «Кердадараш».
16.15 — И. Хандошкин. Альтанен мерз болча оркестранен лаьрхIа концерт.
16.30 — «Крушение империи». Художественни фильм.
18.05 — ХIама деха оамал.
18.20, 23.05 — «Тахан дунен тIа».
18.30 — Саги закони.
19.45 — Фигурни катани. Дунен чемпионат. Парни катани. Лоlаме программа. США-ра передача.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Литературни вIашагIкхетараш». Чингиз Айтматов.
23.20 — «Дунен кагирхой». Ястедаьлча (00.20) — шахматни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Хьоца уллув». Телевизионни документальни фильм.
8.45, 9.35 — В. В. Маяковский. «Необычное приключение...». 7-гIа класс.
9.05, 14.10 — Испански мотт. Iомабу. 2-гIа шу. 5-гIа передача.
10.05 — СПТУ дешархошта. Истори. США.
10.35, 11.40 — Зоологи. 7-гIа класс. Оанхарий.
11.00 — Iилма - довзийтара фильмаш.
12.05 — «ТIема диълагIа шу». Художественни фильм.
13.25 — Историн урокаш. Телевизионни журнал. 7-гIа выпуск.
14.40 — «Кердадараш».
16.50 — Iилма - довзийтара фильмаш.
17.40 — Хьайбаш леладар — къахьегама фронт (гIалгIай меттала).
18.10 — Фильм-реклама.
18.20 — «Нохч - ГIалгIайчен ди».
18.40 — Киножурнал.
18.50 — «Партийни деша кнз» (нохчий меттала).
19.00 — «Заманхо» (гIалгIай меттала).
19.30 — Мультфильм.
19.40 — «Кольцо из Амстердама». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Спортивни программа. Фигурни катани. Дунен чемпионат. Оригинальни хахар. США-ра передача. Баскетбол. Европейски чемпионий кубок. Маlанах. «Жальгирис» (Каунас) — «Элан Бирне» (Франци). Хи чу кхувсавалар. Дунен халкъашта юкъера яхьаш. «БIаьстан чIагаргаш». Теннис. СССР чемпионат. Маlанах.
23.55 — «Кердадараш».

13 МАРТ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.00 — Шахматни выпуск.
8.10 — «Иразз долаш хилда шо». Телевизионни документальни фильм.
8.40 — «Мой нежно любимый детектив». Телевизионни художественни фильм.
10.05 — «Кердадараш».
16.00, 17.45, 19.40 — «Кердадараш».
16.15 — С. Михалкова турпалаш экрана тIа. «Тхона шо дукха деза».
17.45 — «Эрсий музей». Эрсий скульптура.
18.15, 23.10 — «Тахан дунен тIа».
18.25 — Социалистически Къахьегама Турпалца, РСФСР заслуженни гIишлохочунца В. П. Сериковца Концертни студе Останкино вIашагIкхетар.
19.45 — Фигурни катани. Дунен чемпионат. Маlанах. Лоlаме программа. США-ра передача.
21.00 — «Ха».
21.40 — «12-й этаж».
23.25 — Джазови панорама. Ереванера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.35 — Истори. 4-гIа класс.
9.05, 13.25 — Английски мотт. Iомабу 1-гIа шу. 20-гIа передача.
10.05 — СПТУ дешархошта. Юкъара биологи.
10.35, 11.40 — Географи. 5-гIа класс. Хоттам. Цун хувцадалара бахьанаш.
7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
11.05 — «Вай беш».
12.10 — «Шийна хетар». Субтитрашца художественни фильм.
13.55, 14.00 — «Кердадараш».
16.40 — «Безама тешаме». Iилма-довзийтара фильм.
17.00 — Хьувкъам-87. «БIаьстено сихву».
17.30 — Мультфильм.
17.40 — Литературни пIаьраска. С. А. Златоуруске кхолламаш.
18.10 — «Дешархо» (гIалгIай меттала).
18.40 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
19.00 — Футбол. СССР чемпионат. «Динамо» (Тбилиси) — «Динамо» (Киев). 2-гIа тайм. Тбилисера трансляци.
19.45 — В. Аппаев. «Мехкарий мишта удабу». Х. Нурадилова цIерагIча республикански драматически театра спектакль.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Люби меня, как я тебя». Музыкальни фильма премьера.
22.50 — «Кердадараш».

14 МАРТ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — Эргалонаш: опыти проблемаши. Документальни фильмаш: «Толама къайле», «Кто против? Все за...».
8.45 — «Хьасташ».
10.25 — «Поэзи». Е. Шевелева.
9.15 — «Котбаьннараш».
11.10 — ХIама деха оамал.
11.40 — Целине вIашагIкхетараш. Музыкально - публицистически программа.
12.45 — Болама кхерамзле.
13.15 — «Илли сагаца дус». Э. Колмановский. Е. Евтушенко — «Безий-хьогI эрсашта тIом?».
14.00 — ДоттагIле. Телевизионни журнал.
14.30, 19.40 — «Кердадараш».
14.45 — «Общественна хетар». Паччахьалкхен предприятен объединенен Закона проект ювцаш.
15.40 — Сийлахьча Октябра юбилейга. «Историн довргдоаца мугIараш», «Дан воIи». Художественни фильм. 1-гIа сери.
17.25 — «Дийна Iалам».
18.25 — «Бегашта а бокъонца а». Сатирически передача.
19.10 — Телехьажархой хаттарашта жоп лу академика В. Г. Афанасьева.
19.45 — «Дезала гe». Американски журналиста Фила Донахью советски дезалашца вIашагIкхетар.
20.45 — «Халкъа ашараш».
21.00 — «Ха».
21.40 — Фигурни катани. Дунен чемпионат. Лоlаме хахар. США-ра передача.
22.55 — «Кердадараш».
23.00 — «Хорошее настроение». Киноконцерт. Ястедаьлча (00.00) — Шахматни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.20 — Еаш я «Кантабиле». Минскера передача.
8.45 — Ритмически гимнастика.
9.15 — «Iуйранара почта».
9.45 — «Вахара къайленашка». Iилма - довзийта фильм.
10.00 — «В силу сложившихся обстоятельств», «Равняется минус единица», «Современный холостяк».
11.00 — Лыжни спорт. Дунен кубок. 15 км. Маlанах.
12.45 — «Вай беш».
13.15 — «Дублер начинает действовать». Субтитрашца художественни фильм.
14.40 — Яздархо В. Распутин волча хьоашалгIа.
15.30 — «Дийлла кор». Мультипликационни фильм.
15.45 — «Нохч-ГIалгIайчен кIира».
15.55 — «Спасибо! Пожалуйста!».
16.25 — Киножурнал.
16.35 — «Хьалаш къахьегамга хьежжа» (нохчий меттала).
16.55 — Марк Рейзен. «Цхьа дин деррига вахари». Документальни фильм.
17.15 — ШоллагIа ерригсоюзни...
17.45 — Спортивни программа: Лыжни двоеборье. Дунен кубок. Трамплина тIара кхувсавалар. Футбол. СССР чемпионат. «Днепр» — «Зенит». 2-гIа тайм. Дунен халкъашта юкъера яхьаш. «БIаьстан чIагаргаш». Футбол. СССР чемпионат. ЦСКА — «Жальгирис». 2-гIа тайм.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «УнахцIено».
21.00 — «Ха».
21.40 — Хьех телевизионни театра. А. С. Пушкин «Борис Годунов».
23.15 — «Кердадараш».

15 МАРТ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.00 — Шахматни выпуск.
8.10 — «Гаяна переборы». ДIалокх А. Дмитриева.
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.15 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз гIулакх ду Советски Союза!».
11.00 — «Iуйранара почта».
11.30 — Киноафиша.
12.15 — Киножурнал «Ералаш».
12.30 — «Музыкальни киоск».
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «УнахцIено».
14.45 — Сийлахьча Октябра юбилейга. «Историн довргдоаца мугIараш». «Дан воIи». Художественни фильм. 2-гIа сери.
16.05 — Фигурни катани. Дунен чемпионат. Кхалнах. Лоlаме программа. США-ра передача.
17.10, 19.05, 23.20 — «Кердадараш».
17.15 — «Новкъост Илли» Ерригсоюзни телевизионни конкурс. Вильнюсера передача.
18.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
18.45 — «Дорогой Эдиссон». Телевизионни художественни фильма премьера.
20.30 — «На песенной улице».
21.00 — «Ха».
21.40 — Союзий ЦIен Колонни зале искусства гевзанчий концерт.
23.25 — «Футбольни обозрени».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дIаотта».
8.20 — «Пейзажи Киргизии». Телевизионни документальни фильм.
8.35 — «Полоса препятствий». Художественни фильм.
10.00 — Лыжни спорт. Дунен кубок. 10 км. Кхалнах.
11.30 — Дунен музыкальни культура ганзера. И. Стравинский — Кантата.
11.55 — «Эрсий къамаьл».
12.25 — «Нарком стали». Телевизионни документальни фильм.
13.00 — «Откровенный разговор».
14.00 — «Пушкин. Последний акт». Телевизионни художественни фильма премьера.
14.40 — «Майрахочун дог». Мультипликационни фильм.
15.00 — «Дунен кагирхой».
16.00 — «Гушдар — теша хала дар».
17.00 — «Йицлургйоаца музыкальни сайренаш». А. Дворжак. Виолончели оркестрана лаьрхIа концерт.
17.45 — Спортивни программа: Лыжни двоеборье. Дунен кубок. 15 км. Маlанах. Ленинградера передача. Футбол. СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Динамо» (Минск).
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Художественни гимнастика. «Советская культура» яхача газета призах. Дунен халкъашта юкъера яхьаш.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Чужие страсти». Художественни фильм.

ТЕЛЕВИДЕНИ

10 МАРТ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.36 — «Бе-башха ца хилар — цIи ялара бахьан». Беседа.
8.46 — Музыка.
9.15 — Соцкультбыта объекташ хьалъяра — хIара деннара теркам» (нохчий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — «Революцен курсагIа». Беседа.
16.16 — «Юртбоахаме хьалхалаттараштa». Концерт (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — «Звено подрядагIа».

УКВ

19.00 — «Сакъердамеча талгIе тIа». Радиокомпозици.
19.25 — Илли оал И. Усманова.

11 МАРТ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.36 — Моттигерча композиторий иллеш (нохчий меттала).
11.15 — «Коллективн кулгалхои» (нохчий меттала).
15.35 — «Ден темаех».
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — Дунен халкъашта юкъера хьал (нохчий меттала).
16.15 — «Балха смена».
16.35 — «СелаIад».
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — «Лаьтта леладархой бIаьстан балхаш» (нохчий меттала).

УКВ

19.00 — «Лирически иллеши ашараши».
19.30 — «Зама» яхача ансамбла концерт.

12 МАРТ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.35 — Реклама.
8.40 — «Интернационализм — вай вахара закон» (гIалгIай меттала).
11.15 — Къамаьл дер районни радио.
11.30 — «Низ — проекта боарамагIа» (нохчий меттала).
11.45 — «Болхлочун уйлаш».
15.15 — «Патриот» (нохчий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «ДоттагIий оазаш».
17.31 — «Хьамсара ашараш». Музыкальни программа (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — «Социальни хувцамий наькъагIа». Назрановски районера передача (гIалгIай меттала).
18.40 — «УнахцIено». Радиожурнал (гIалгIай меттала).

УКВ

19.00 — А. Мальсагов. Сакъердаме дувцараш.
19.20 — Къаьнара халкъа иллеш.

13 МАРТ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.25 — Передачай программа.
8.30 — «Дикая — предприяте кизга» (гIалгIай меттала).
8.45 — «Сага сий къахьегамга хьежжа». Зарисовка (нохчий меттала).
11.15 — «Хьамсарча мехка музыкальни вахар». Радиожурнал (нохчий меттала).
15.15 — «Яздархой эргаленаши», М.-С. Плиева беседа (гIалгIай меттала).
17.15 — Передачай програм. ма. Хаоттам.
17.16 — «Вай лоалахой болча» (гIалгIай меттала).
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — «Юртара вахар».
18.40 — «Вахара хьисап — советски» (нохчий меттала).

УКВ

19.00 — Музыкальни галерея. А. Димаева иллеш.

14 МАРТ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.35 — «Юртара вахар» (нохчий металла).
10.35 — Реклама.
10.15 — «Вахаро харцду» (гIалгIай меттала).
11.00 — «Къонал».
11.30 — «Микрофона хьалхашкара театр».
12.40 — «Сатирически микрофон» (гIалгIай меттала).
13.00 — «КПСС XXVII съезда решенеш — вахаре!» «Къахьега — кердача IаьдалагIа» (нохчий меттала).
15.15 — «...Илли а уллув да». Юртбоахама къахьегамхошта лаьрхIа музыкальни программа.
16.00 — «Бригадни подряд — балха тIа» (нохчий меттала).
16.15 — «Кавказа Iуйренаш» Радиожурнал.
18.00 — «Музыкальни почта» (гIалгIай меттала).

УКВ

19.00 — Нохч-ГIалгIай ашарий концерт.

15 МАРТ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35 — Хоамаш.
8.25 — «Шоана дукхаеза ашараш».
11.20 — Жилищно - коммунальни боахамен бытови гIулакх дареи болхлошта лаьрхIа концерт.
15.15 — «Ца малар — вахара норма» (нохчий меттала).
16.00 — «Школьни глобус».
16.30 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
18.00 — «Иллеца доттагIала долчарна». Концерт (нохчий меттала).

УКВ

19.00 — А. Шахбулатова иллеш.

ТХА АДРЕС: 364907. г. Грозный. Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктохама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907. г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культура — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-04; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ02109. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1010.